

**АКТУАЛИЗИРАН ДОКУМЕНТ
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ОБЩНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА ЦЕНОВО 2014 – 2020**

30 Октомври, 2017 година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

стр.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ	2
ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО КЪМ ПЕРИОДА НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА НА ПЛАНА	4
1.1. ТЕНДЕНЦИИ ЗА ИЗМЕНЕНИЯ В ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНАТА	4
1.2. СЪСТОЯНИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ В ОБЩИНА ЦЕНОВО	8
1.3. СЪСТОЯНИЕ НА ПРИРОДНИЯ КАПИТАЛ И ИНФРАСТРУКТУРАТА	10
2. АКТУАЛИЗИРАН S W O T – АНАЛИЗ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО	12
3. АКТУАЛИЗИРАНА СТРАТЕГИЯ ЗА МЕСТНО РАЗВИТИЕ	17
3.1. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО	18
3.2. АКТУАЛИЗИРАНИ ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ	19
4. АКТУАЛИЗИРАНА ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	31
5. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ И НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ПЛАН	35
5.1. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА	35
5.2. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА АКТУАКЛИЗИРАНИЯ ПЛАН	37
6. ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	42
7. АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА	44
8. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ	45
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	47
ЛИТЕРАТУРА	48
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ТАБЛИЦИ С ИНФОРМАЦИЯ КЪМ РАЗДЕЛ 1	49
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 – ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	57
ПРИЛОЖЕНИЕ 3 – АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ	63

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ

АДИ	Актуализиран документ на изпълнението (на общински план/стратегия)
БВП	Брутен вътрешен продукт
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местната администрация
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МСП, МИГ	Малки и средни предприятия, Местна инициативна група
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МУ	Методически указания за разработване на стратегически документи
НПО	Неправителствена организация
НПРР	Национален план за регионално развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОВОС	Оценка за въздействието върху околната среда
ОДЗ,ОСЗ	Областна дирекция „Земеделие”, Общинска служба „Земеделие”
ОП	Оперативна програма
ОПР,ОС	Общински план за развитие, Общински съвет
ОСР,ОСТР	Областен съвет за развитие, Областна стратегия за развитие
ПРОПР	Програма за реализация на общинския план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж”
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
П Р С Р	Програма за развитие на селските райони
ПУДООС	Предприятие за управление дейности по опазване на околната среда
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
РПР, РСР	Регионален план за развитие, Регионален съвет за развитие
РЦВ	Район за целенасочено въздействие
СП, СЦР	Стратегически приоритети, Северен централен (планов) район
SWOT	Силни страни, слаби страни, възможности, заплахи (анализ)
ТГС	Трансгранично сътрудничество
УДО	Управление на дейностите с отпадъци
УО	Управляващ орган (на Оперативна програма)

ВЪВЕДЕНИЕ

Актуализираният вариант на Плана за развитие на Община Ценово за периода 2014 – 2020 год. е разработен в съответствие с нормативните изисквания и като следствие от резултатите и препоръките на Доклада за междинна оценка на плана, приет с решение на Общинския съвет – Ценово на 28.06.2017 год.

От една страна, актуализираният вариант на плана за развитие на Общината трябва да формулира стратегически цели, съответстващи на социално икономическото състояние на територията към момента на междинното оценяване, като се доразвият постигнатите резултати към средата на плановия период.

От друга страна има настъпили несъществени промени в характеристиките на социално – икономическия профил на общината, които въпреки, че не показват никакви негативни тенденции е необходимо да бъдат отразени в планираните мерките и проекти за развитие през оставащия период до края на 2022 год.

От трета страна, в Доклада за междинна оценка на плана за развитие са формулирани препоръки за отстраняване на някои тактически (съдържателни) слабости на първоначалния вариант на плана – наличие на отчасти нереалистични специфични цели и мерки, нестройна до известна степен декомпозиция на целите и мерките, нереалистични стойности на индикатори за оценка на изпълнението, недостатъчно конкретна и/или крехка индикативна финансова таблица и други.

Актуализираният вариант на плана за развитие ще се изпълнява през оставащите 5 години до 2022 година. Реален факт е, че към края на 2017 год. за част от мерките (операциите и схемите) на оперативните програми (ОП) наличните финансови средства са почти изразходвани. Това наложи да се редуцират част от първоначално заложените мерки в плана за развитие или те да се променят по съдържание (проекти), така че мерките и планът като цяло да са реалистични и съобразени със съществуващите все още възможности за европейско финансиране.

Основният финансов ресурс, необходим за реализация на плана до края на програмния период се осигурява от земеделския и структурните фондове на Европейския съюз. Една част от заложените проекти или са в процес на реализация, а за останалите се очаква да има реално финансиране от оперативните програми.

Осигуряването на необходимия финансов ресурс, както и реализацията на заложените в плана мерки и проекти изисква пълна мобилизация на всички заинтересовани страни и пълно разгръщане на административния капацитет на администрацията, отговорна за управлението на местното развитие.

1. СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО КЪМ ПЕРИОДА НА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

По-надолу, въз основа на доклада за междинната оценка от м. Юни 2017 год. са представени тенденциите в изменението на икономиката на Община Ценово в периода след 2013 год. в последователността: (1) общо състояние на икономиката, вкл. състоянието на индустрията и услугите в общината; (2) земеделско и горско стопанство; (3) човешки ресурси и институции, т.е. социален капитал; (4) качество на живот – инфраструктура и опазване на околната среда. Подобна последователност се основава на философията на устойчивото развитие на селските райони.

1.1. СЪСТОЯНИЕ НА ИКОНОМИКАТА В ОБЩИНА ЦЕНОВО

Данните от междинната оценка показват основния структурен проблем в икономиката на Община Ценово – много висок относителен дял на аграрния сектор, т.е. ниска степен на диверсификация, като произведената продукция от селското и горското стопанство има дял 70 %, а приходите от продажби – 61,7 % от резултата общо за трите сектора. Аграрното производство поради едностранната си структура (преди всичко зърнени и технически култури) е силно механизировано и не създава достатъчно работни места за жените и юношите от местното население.

Делът на индустриалните предприятия е 21,9% при произведената продукция и 18,7% от приходите от продажби. Делът на услугите при двата показателя е 7,6% и 19,6%, т.е. на практика близък до този на индустрията. Общият брой предприятия на практика нараства със 7,6% за периода 2012 – 2015 год. Този ръст се дължи вероятно на новоразкритите «бизнеси» на млади фермери в Община Ценово, тъй като доказаният ръст в предприятията на селското и горско стопанство е 19%, а броят фирми в индустрията и услугите остава постоянен.

Нетните приходи от продажби на предприятията за периода 2012 – 2015 година нарастват общо с 35% за трите сектора, т.е. средно с 8 – 9 % годишно. Индустриалните предприятия имат най-голям ръст на приходите от продажби (620% за периода, т.е. усреднено по 150% годишно) и този ръст до известна степен се дължи на увеличение на броя заети в сектора. Ръстът на приходите от земеделието за периода е 18%, без да се увеличава заетостта, т.е. налице е увеличение на производителността на труда в сектора – **Таблица 1_Приложение.**

За разлика от негативната тенденция в периода 2005 – 2010 год., анализирана в ОПР 2007 – 2013, броят заети лица остава **сравнително постоянен**. Ръстът на заетостта в индустриалния сектор е 32,6%, но при земеделието и услугите заетостта остава постоянна. Следователно, необходимо е да се разкриват нови МСП и в индустриалния сектор, въпреки че територията има дадености за устойчиво развитие преди всичко на селското и горското стопанство.

В периода след 2012г. нарастват разходите за възнаграждения в индустрията и земеделието, средно с 4% годишно. Най-голям за периода е ръстът в индустрията (90%) и земеделието (24%). В сектора на услугите възнагражденията намаляват с 30%, като спадът е относително по-голям от намалението на броя заети в сектора. Средната работна заплата за периода е около 4700 лв./год., т.е. **около минималната работна заплата!** Тя остава най - ниска спрямо останалите общини в

областта. Тъй като средната заплата в Област Русе изостава от средното ниво за страната, то в края на периода «ножицата» между средната заплата за България и община Ценово се увеличава още повече.

Благоприятно за икономиката на общината е значителното нарастване на инвестициите в дълготрайни материални активи (ДМА) - 10,8% за изследвания период (**Таблица 2_Приложение**). Най-значителен е бруто ръстът на инвестициите в аграрния сектор, като този резултат е вследствие от доброто усвояване на ЕЗФРСР през последните четири години на Първия програмен период 2007 – 2013 год. Необходимо е да се увеличават инвестициите за производство и преработка на плодове и зеленчуци, иновативни животински продукти, за селски туризъм и др.

Индустриалният сектор в общината бележи спад от 30 % на разходите за ДМА през изследвания период 2012-2015 год., докато трите предни икономически показателя показват значителен ръст. Вероятна причина за спада на ДМА е особеният характер на индустриалните предприятия в общината – с ниска фондоемкост и висок дял на труда. Това налага необходимостта от засилена подготовка и разработване на проекти за иновации и технологична модернизация на производството в периода до 2020 г. с финансиране от тази ОП.

Посочената по-горе особеност на общинската икономика за силна зависимост от земеделието се потвърждава от факта, че от фирмите в общината с над 9 души заети над 60% като брой са в сектора на земеделието и горското стопанство. Тези на-голями по заети фирми са осигурявали 73,5% от общия брой заети към 2017 год. Важно е да се отбележи също, че броят заети в тези предприятия през 2016 год. е останал същият както в ОПР от 2013 год. – **Таблица 3_Приложение**.

Въпреки потенциала на общината за развитие на екологичния и селския туризъм, може да се обобщи, че този подотрасъл не се развива в съответствие с ОПР за 2014-2020. Не се използват предпоставките за развитие на екосистемни услуги и екотуризмъ въз основа на наличните защитени зони. Не са изследвани чрез подходящи предпроектни и маркетингови инструменти възможностите за развитие на рекреационно селище, съчетаващо еко, етно и уйкенд туризъм на територията на общината. Единствени постижения са маркирането и изграждането на две екопътеки в долината на р. Янтра през 2013 – 2014 год.

Може да се обобщи, че в Община Ценово има неизползваеми ДМА (общински земи – частна общинска собственост, сгради и съоръжения) които могат да се използват за разкриване на нови хранително-вкусови производства, на производствени и битови услуги и др. Според нас обаче, това са „необходими условия“, а „достатъчни условия“ за развитие на икономиката на Общината биха били следните основни предпоставки:

(1) да се подбере и подготви ядро от млади предприемачи за иновации в земеделието и индустрията, и да се развият нови преработвателни МСП и услуги;

(2) да се повиши още повече капацитетът на общинска администрация и на местната общинска служба „Земеделие“ за информационно обслужване на предприемачите и оказване на помощ за подготовка на бизнес проекти.

(3) да се ускори подготовката на инвестиционен профил за предлаганите от Общината активи за инвестиции в областта на земеделието и свързаните с него производства и да се рекламира в страната и трансграничния регион с Румъния.

• ТЕНДЕНЦИИ В ЗЕМЕДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО НА ОБЩИНАТА

Анализът на тенденциите е изпълнен въз основа на структурата от ОПР 2014-2020 г. като е използвана информацията от Областната дирекция „Земеделие“ и Общинска служба „Земеделие“ – Бяла, офис с. Ценово – **Таблица 4_Приложение.**

Първият важен признак е наличието на положителна тенденция за увеличение на обработваемата земя с трайни насаждения, което е важно от гледна точка на заетостта на човешките ресурси в земеделието и създаването на условия за развитие на МСП и преработващата индустрия за земеделска продукция.

Обработваемата земя се увеличава с 9,9%, за сметка на намаляване на необработваемата земя за периода с 18,4 %. Земеделските площи се увеличават с 3,8%. Чувствително се увеличават трайните насаждения (+7,6% за периода).

Положителна е и тенденцията за увеличаване на средният размер на имотите от 6,5 дка на 7,0 дка (+7,7%) за един имот за периода от три години. Може да се предположи, че този процес засяга основно производството на зърнени и технически култури, което по принцип не води до повишаване на добавената стойност и заетостта. Въпреки повишената енерговъоръженост обаче, не се е повишило за периода равнището на прилаганите технологии като торене, растителна защита, прилагане на биологични методи на производство и др.

При общо 42573 дка общинска земя, 17775 дка (41,7 %) е общинска частна собственост. Средният размер на един имот е 25,7 дка. При подобен среден размер, имотите частна общинска собственост са подходящи за отдаване на дългосрочна аренда (например над 10 год.) на млади фермери.

• Тенденции за изменение при трайните насаждения и зеленчуците

Около 5 хил. дка, т.е. 33 % от овощните насаждения са заявени или са вече сертифицирани като биологично производство. Този подсектор се развива устойчиво в разглеждания период на ОПР 2014-2020 като проекти на млади фермери. Негативна е обаче оценката за осигуреността с преработвателни мощности за плодове и зеленчуци в Общината.

За разлика от овощните насаждения, площите за производство на типичните видове зеленчуци в периода 2011 – 2015 г. са намалели 3,5 пъти, а на картофи 3,3 пъти. Единствено оранжерийното производство има слаби признаци за възстановяване. Няма заявления за сертифициране за биологично производство. Напояваните към 2011 год. площи са едва 267 дка, а понастоящем няма отчетено напояване в зеленчукопроизводството.

Причините за продължаващия спад в зеленчукопроизводството са устойчиви – липса на пазари за фрагментирана по тонаж продуктова листа и ниска партидност (изпълване на един камион с един вид продукция), нежелание на земеделските стопани да се сдружават за маркетинг и предпазарна подготовка и съхранение на продукцията, липса на напояване, висока себестойност на продукцията.

• Тенденции за изменения в животновъдството

Налице е тенденция за слабо намаляване на едрия рогат добитък (крави и биволи), докато намалението на броя овце и кози е 30 % за периода 2011 – 2013

год. Намалява около 3 пъти и броят на регистрираните (получаващи субсидии) ферми за едър рогат добитък. Благоприятно за конкурентоспособността на тези стопанства е, че средният брой крави/биволи в едно стопанство се увеличава от 8,22 до 21,67, и така се доближава до препоръчвания брой 30 – 50 животни за осигуряване на рентабилност на стопанството. Така те са над минимума за допустимост по Мярка 4.1 на ПРСР за „Инвестиции в земеделски стопанства”.

Към 2013 г. в общината е налице е ръст 50 % на броя пчелни семейства спрямо 2011 год., а последните данни са за средно 56 кошера в едно стопанство. Следователно, стопанствата с кошери са допустими по Мярка 6.3 „Стартова подкрепа на малки земеделски стопанства”, с брой от 32 до 125 кошера. Тези стопанства са склонни към иновации, като през последните години има 6 регистрации за биологично производство, т.е. 9 % спрямо общия брой пчелини.

- **Състояние на горското стопанство в Община Ценово**

Положителна е тенденцията за увеличение на площта на горския фонд в Община Ценово, която към края на 2016 г. е 3,5 пъти повече от 2013 год. Тази тенденция може да доведе до увеличението на производството на съществуващото предприятие „Еколес 2002“ в с. Ценово, което поддържа през периода 38 работни места, както и чрез странични поли от увеличен добив на билки и горски плодове.

- **Състояние и развитие на преработвателните предприятия**

За съжаление, тази съпътстваща земеделското дейност има относително малък дял в общинската икономика. Въпреки заложените в ОПР 2014 – 2020 г. мерки, липсват проекти за преработка на плодове и пчелен мед от намиращия се в подем подсектор. Не се използват и възможностите за разширяване на събирането на диворастващи плодове и лекарствени растения, предпоставки за което създава и увеличаващия се 3,5 пъти фонд от горски насаждения. Подобно е и положението с култивирането на лечебни растения, което би помогнало за увеличаване заетостта на жените. В подкрепа на това е необходимо да се изпълнят планираните в ОПР проекти за самонаемане чрез МСП за преработка и реализация на билки.

От представените по-горе тенденции за изменения в сектор „Земеделие“ на икономиката на Община Ценово могат да се направят следните основни изводи:

1. **Налице е устойчив ръст** на площите с **трайни насаждения** в размер на 7,6% за първите три години на ОПР 2014-2020 г., определена заслуга за което има и ръководството на общината чрез предоставянето на частни общински имоти за това;

2. **Продължава спадът** на площите и производството на **зеленчуци**, което при липсата на подкрепа по ПРСР за възстановяване на напоителна инфраструктура ще доведе до неизпълнението на мерките за увеличаване на това производство;

3. Поголовието от едър рогат добитък (крави и биволи) намалява слабо, но в същото време положително е, че **се увеличава 2,5 пъти условният среден брой животни в една ферма**, което се очаква да доведе до повишаване на конкурентоспособността на тези стопанства, включително чрез проекти по ПРСР;

4. **Устойчиво се развива пчеларството**, а това дава определени предимства за участие в мярка 6.3 „Стартова подкрепа за малки стопанства“.

5. Налице е **добър старт на иновациите**, като биологичното производство при овощните насаждения има дял от 33%, а при пчелните стопанства - 9% дял.

6. **Горският фонд** е нараснал 3,5 пъти за три години от изпълнението на плана и това разкрива и възможности за други съпътстващи дейности в него.

7. **Не се използват** възможностите за създаване на МСП за преработване на земеделска продукция, за което има заложен мерки в ОПР - Ценово.

1.2. СЪСТОЯНИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ В ОБЩИНА ЦЕНОВО ⁶

• ИЗМЕНЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Може да се обобщи, че човешкият капитал в общината забавя своето развитие, причина за което е сравнително ограниченото финансиране за това и намаляване на селското население, което по принцип е с ограничени образователни възможности. Икономическото активното население е 30 %. Значителна част от населението е разположено в общинския център при относителен баланс на половата структура. Намалението на населението от една страна се дължи на трудова миграция, а от друга е пряко следствие на възрастовата структура на населението и икономическите и социални условия в общината. Хората под трудоспособна възраст са намалели 2,3 пъти – **Таблицы 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11 в Приложение.**

Продължава да е валидна неблагоприятната демографска картина за община Ценово. Най-много са хората на възраст 65 – 69 год., а най-малобройната е групата на децата в предучилищна възраст. Налице е тенденция за намаляване на учениците, което води до извода за очаквани бъдещи затруднения по организацията на учебния процес и заетостта на учителите в общината.

Малобройността на населението във възрастовите групи 0 - 9 г. и 10 – 19 г. ще доведе не само до необходимост от нова организация на учебния процес за основно и средно образование, но и до липса на достатъчно кадри за производството и сектора на услугите. С оглед на поэтапното преодоляване на тези негативи е необходимо да бъдат предприети планирани мерки за ранното професионално ориентиране на децата още в основните училища, съобразено както с тенденциите за развитие на бизнеса така и със спецификата на района и възможностите за предприемачество.

Продължава да е валидна констатацията за недостатъчно образователни и квалификационни мерки за осигуряване заетост на безработните. Води се активна общинска политика преди всичко за осигуряване на субсидирана заетост, докато диалогът с работодатели от местната индустрия е сравнително ограничен.

Въпреки предприетите мерки, образователно-квалификационната структура на заетите в общинската икономика може да се оцени като **незадоволителна**. Поради ниският темп на инвестиции в преработвателна промишленост, въпреки политиките на Агенция по заетостта и общинска администрация, безработицата в общината остава висока, като спада незначително от 30,8 % през 2012 г. (спрямо броят на икономически активните лица) до 28 – 29 % в началото на 2017 год. Този показател е значително по-висок спрямо средния за Област Русе, който се изменя от 12 – 13 % през 2012 – 2013 год. до 9,2 % през 2015 год. Делът на жените-

⁶ / Разделът е разработен с участието на д-р Наталия Венелинова

регистрирани безработни остава постоянен – 50 % към 2017 год. Много висок е делът безработни без квалификация – 45 - 46 % през 2016–2017 г.

Все още е слаба активността на НПО и бизнеса като основен фактор за местното развитие и за усвояване на средствата от европейските фондове. Възможно е това да се промени при успешно кандидатстване заедно с Община Свищов по Мярка 19 „ВОМР“ на ПРСР.

Въз основа на анализа на тенденциите за изменение на населението и човешките ресурси в Община Ценово към началото на 2017 год. могат да се направят следните обобщаващи изводи:

1. Намалението на населението по селища и като цяло в в Общината, от една страна, се дължи на **трудова миграция**, а от друга се предопределя от възрастовата структура на населението и социално-икономическите условия. Застаряването поставя на дневен ред необходимостта от мерки за стимулиране на МСП, както и ориентация към социална политика, в подкрепа на населението в трудоспособна възраст, което да бъде стимулирано да остава в общината.

2. Необходимо е дълбочинно проучване и оценка на възможните източници на сравнителни предимства на общината, оценка на очакванията и потребностите на населението в трудоспособна възраст. Въз основа на това следва да се разработи средносрочна или дългосрочна програма с пакетни мерки за въздействие в:

- А) Повишаване атрактивността на населените места, за които е установен потенциал за развитие;
- Б) Изработване на специфичен икономически профил на общината;
- В) Развитие на гъвкава инвестиционна политика за привличане на трудоспособно население чрез създаване на условия за развитие на човешкия капитал.

• КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ И РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА

Състоянието на социалната инфраструктура, определяща равнището на качеството на живот е показано в резюме в Таблици 12, 13, 14, 15 и 16 в Приложение. По-надолу привеждаме основни изводи за състоянието на качеството на живот и необходимостта от развитие на социалната сфера, както следва:

А) налице е тенденция за влошаване на здравето на населението на фона на тревожни демографски фактори като **отрицателен естествен прираст и отрицателна стойност на съотношението между жители в трудоспособна и нетрудоспособна възраст**. Това следва да се разглежда като хоризонтален проблем по отношение на всички политики в общността, което оказва дългосрочно влияние върху тяхното планиране и реализация;

Б) Налице е добре функционираща мрежа от социални услуги в общината. Развитието следва да е насочено към запазване и модернизация на социалната инфраструктура, която да подпомага в бъдеще развитието на останалите политики;

В) Основно предизвикателство пред община Ценово е запазването на състоянието и съществуването на училищата, възстрановяването на работата им в

пълнен капацитет, както и осигуряването им с кадрови капацитет за качествен образователен процес;

Г) Понастоящем има възможност за развитие на механизмите за добро управление на собствеността, в полза на привличането на инвестиции, чрез маркетизиране на неизползвани терени. Необходимо е стратегията за управление на общинската собственост да се координира със стратегията за туризма в общината. Необходимо е също да се разработят инструменти за управление на собствеността, които да позволяват достъпност и актуализация на информацията, мониторинг и стратегическо управление на общинската собственост, така че да бъдат гарантирани устойчиви приходи в общината.

В заключение на анализа за тенденциите на изменение в сферата на социалния капитал и качеството на живот в Община Ценово може да се изтъкне, че като допълнителна възможност за финансиране се очертават и програмите за трансгранично сътрудничество Interreg VA Румъния – България (през 2017 – 2018 год.) и транснационално сътрудничество Interreg Danube. Това налага работа за повишаване капацитета на административния персонал и за разработването на маркетингови инструменти като инвестиционен (бизнес) профил на територията.

1.3. СЪСТОЯНИЕ НА ПРИРОДНИЯ КАПИТАЛ И ИНФРАСТРУКТУРАТА

Поради липсата на достатъчно ресурс и кадри, селищната структура има слаби административни функции в кметствата, което изисква да се осигури система за дистанционен достъп на селищата до основни видове административни услуги. За съжаление, състоянието на регионална достъпност на Общината и вътрешната транспортна и комуникационна инфраструктура остават далеч от изискванията. Съществен проблем е липсата на инвестиционен интерес за подобряване на транспортната свързаност и друга довеждаща инфраструктура в общината. Поради това е необходимо общината да се ориентира към мерки за развитие на инвестиционния потенциал чрез инструменти за финансов инженеринг и ПЧП.

Все още остава неразвита идеята за изработване на кадастрална карта на територията на община Ценово, което пречи за провеждане на ресурсно-ефективна политика по управление на територията. Не се използва възможността за развитие на механизми за добро управление на собствеността и привличането на инвестиции, чрез маркетизиране на неизползвани терени. Стратегията за управление на общинската собственост трябва по-пълно да се координира със стратегията за туризма, което да позволи достъпност и актуализация на информацията, мониторинг и управление на собствеността и да се генерира инвестиционен интерес и повече приходи в общината.

Местоположението на общината оформя и едно важно предимство – много добро състояние на околната среда и липса на потенциални екологични замърсители. Налице е обаче заплаха за специфичните местообитания на местни български ендемити поради разораване на ливадите и превръщането им в обработваеми земи. Има необходимост от постоянни и дългосрочни мерки за тяхната защита. Предвид специфичните консервационни мерки на защитените видове и обитания, е необходимо да се проучат и оценят възможностите за

развитие на екосистемни услуги като част от комплексен туристически продукт, основан на комбинация от еко, селски и етно туризъм.

Територията на общината се характеризира с добре изградена и правилно експлоатирана енергийна инфраструктура, с със силен акцент върху енергийната ефективност и използване на ВЕИ. За съжаление, налице е тенденция за влошаване качеството на техническата и социалната инфраструктура в повечето села, въпреки направените инвестиции в периода 2007 – 2013 г. Налице е тенденция за физическо и морално износване на водопреносната мрежа, съпроводено с големи загуби на питейна вода. Поради увеличаване на автомобилния парк и пътния трафик (Русе – Свищов и Бяла – Свищов) се увеличава замърсяването на въздуха.

Поради ниската гъстота на населението в общината, ще се увеличава рискът от липса на достатъчно инвестиции в инфраструктура. Характерен пример е липсата на финансиране за канализация и пречиствателна техника в ПРСР 2014 – 2020 г.

Тези неблагоприятни тенденции и рискове налагат да се разработят пакетни мерки за комплексно въздействие с цел както развитие на гъвкава инвестиционна политика и създаване на условия за развитие на човешкия капитал, така и за повишаване на атрактивността на селищата, които имат потенциал за развитие.

В заключение на анализа за състоянието на природния капитал и на инфраструктурата в община Ценово може да се изтъкнат следните изводи:

А) Предвид на специфичните конзервационни мерки на защитените видове и обитания на природния капитал е необходимо да се извърши тяхната валоризация с цел развитието на комплексен туристически продукт, основан на комбинация от еко, селски и етно туризъм в общината;

Б) За стабилно развитие на вътрешната транспортна и комуникационна инфраструктура и постигане на регионална достъпност е необходимо да се използват инструменти за регионално развитие като Т Г С, Програма Дунав, Целево национално финансиране, Инструменти на финансовия инженеринг и др.

Б) Необходимо е да се разработват инициативи базирани на публично-частни партньорства като инвестиционни профили и активна политика на тяхното маркетизиране. При тези действия на хоризонтален принцип следва да е водеща интеграцията между икономическите дейности и опазването на природния капитал, т.е. да се прилага екосистемния подход.

2. АКТУАЛИЗИРАН S W O T – АНАЛИЗ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Съгласно методическите указания на МРРБ от 2011 година, като база за актуализация на SWOT анализа се използват изводите от оценката за валидност на този вид анализ в Междинната оценка за плана за развитие на общината. Актуализираният SWOT анализ отчита както някои промени във външната социално-икономическа среда и на вътрешните фактори на развитие на общината, така и стремежа на консултантите да изчистят някои грешки и пропуски в плана. Целта е при актуализацията на анализа да се отчетат реалистично ресурсите (съществуващия потенциал) на общината, изводите, тенденциите и проблемите.

Правилно структурираният и реалистичен като формулировки SWOT–анализ е предпоставка за евентуално прецизиране на формулировките (при необходимост) на основната цел, приоритетите и специфичните цели и мерки в стратегическата част на Актуализирания план за развитие на общината.³

Актуализираният SWOT–анализ на Община Ценово, показан в **табл. 2.1** по-долу е разработен въз основа на Междинната оценка към началото на 2017 год. Анализът се основава на състоянието на факторите на развитие към момента на актуализация на документа. Вътрешните фактори се отразяват в частта „силни и слаби страни“, а външните – в частта „възможности и заплахи“. По-надолу се привеждат основните аргументи за актуализацията на SWOT анализа.

За осигуряване на приемственост със SWOT- анализа от Междинната оценка на ОПР 2014 - 2020 г., в Таблица 2.1 се използва същата номерация, като невалидните характеристики на вътрешната и/или външната страна са изключени.

Новите формулировки в SWOT–анализа на територията на Община Ценово са следствие както от посочените в междинната оценка (МО) непълноти и пропуски в плана за развитие на общината, така и от проведените обсъждания с общинския мениджмънт през м. Юни 2017 год. и особено от анализа на актуализираната Стратегия за местно развитие (СМР) в края на м. Август 2017 год.⁷

На първо място е необходимо да се изтъкне, че съгласно МО от м. Юни 2017 год., не се очакват неблагоприятни изменения в социално- икономическото развитие на страната, на региона и на територията на Община Ценово в перспектива до края на програмния период, с изключение на намаляване на населението.

^{3/} Методически указания за актуализиране на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие. МРРБ, Ноември 2011 год.

⁷ / Виж извършеното от проф. Николай Найденов по Задание на Община Ценово „Изследване предпочитанията на представители на заинтересованите страни в сдружение „МИГ Ценово – Свищов“ за разработване на проекти по оперативните програми на ЕС“

Таблица 2.1

**SWOT анализ от ОПРР - 2013, редактиран за нуждите на
актуализирания план за развитие 2017 – 2022 год.**

1. Силни страни	2. Слаби страни
1.1. Благоприятен климат, почви и релеф на територията за рентабилно земеделие, вкл. биологично земеделие, за развитие на екотуризъм и изграждане на инфраструктура с места за отдих	3.1. Отдалеченост на общината от основните пътища, недобро състояние на транспорт-ната и комуникационната инфраструктура. 3.2. (невалидна, всъщност „заплаха 4.8)
1.2. Общината е разположена в район за трансгранично сътрудничество с Румъния установени връзки с румънски общини за съвместни проекти в ОПР 2014 - 2020	3.3. Поради 3.1 по-горе, труден достъп на земеделските производители на пазара на земеделска продукция
1.3. Липса на екологични замърсители в Общината, много добро състояние на околната среда в района	3.4. Малка гъстота на населението в общината, водещо до липса на инвестиции за ВИК инфраструктура
1.4. Изградена е ефективна енергийна инфраструктура, с потенциал и силен акцент върху използване на ВЕИ	3.5. Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите в общинската икономика
1.5. Близост между общинския център и останали селища в общината	3.6. Висока безработица в Общината, въпреки политиките на Агенция по заетостта и общинска администрация
1.6. Наличие на предпоставки за развитие на производства съпътстващи традиционното земеделие – особено валидна , ако се заложат проекти по Мярка 4.2 и 6.4 на ПРСР, вкл. СМР на МИГ	3.7. Липса на образователни и квалификационни програми и мерки за заетост на продължително безработни, заетост в иновационни подсектори на земеделието и преработващата индустрия (слаби страни No 3.7 и 3.8)
1.7. Благоприятни почви, значителни ресурси от земи и традиции за зърнопроизводство и животновъдство за крави и свине (обединява No 7, 11, 12 и 13)	3.9. Неефективно производство поради нарушена връзка между наука, производство и пазар (връзка със заплаха от външната социално-икономическа среда)
1.8. Наличие на общинска политика по заетостта за частично неутрализиране неблагоприятно влияние на икономическата среда (отчасти валидна, без МИГ)	3.10. Голям брой разнородни собственици и ползватели на земята, липса на организации за сдружаване на местните производители; (обединява предишните No 3.10 и 3.11)
1.9. Мотивация и активен диалог между Общината и Бизнеса за преференциални мерки и програми за наемане на рискови категории безработни (отчасти валидна особено без финансиране от МИГ)	3.12. Намаляване на броя животни 3.13. Разрушени мелиоративни и поливни съоръжения в земеделието; 3.16. Физически и морално износена водопреносна мрежа, големи загуби на вода
1.10. Невалидна, повтаря 1.9 1.11. Обединена към 1.7	3.15. Тенденция за увеличаване на автомобилния трафик, и допълнително замърсяване на въздуха (валидна, като заплаха)
1.12. Обединена към 1.7 1.13. Обединена към 1.7	3.17. Подценяват се възможностите за проекти по ОП, съфинансирани от ЕС (нова слаба страна, преди „заплаха 4.1“)

<p>1.14. Инициативен мениджмънт и специализирана администрация в Общината за инициативи и подкрепа на местното развитие, (засилва Страна 1.2 –нова)</p>	<p>3.18. Влошаване качеството на техническата и социална инфраструктура в селата въпреки направените инвестиции по ОПР 2007–2013 г. (нова слаба страна, преди „заплаха 4.4“)</p>
	<p>3.19. Слаба активност на НПО и бизнеса за местно развитие и усвояване средства от ЕС (нова слаба страна, преди „заплаха 4.5)</p>
	<p>3.20. Липса на финансова независимост (преформулирана от „заплаха 4.6)</p>
<p>2. ВЪЗМОЖНОСТИ</p>	<p>4. ЗАПЛАХИ</p>
<p>2.1. (невалидна, всъщност е цел?)</p>	<p>4.1. (отпада, „слаба страна 3.17“ по-горе)</p>
<p>2.2. (невалидна, всъщност е цел, повтаря до голяма степен 2.1)</p>	<p>4.2. Изисква се внедряване на стандартите на ЕС при производството на стоки и услуги, което е трудно за производството</p>
<p>2.3. „Възможности за финансиране закупуването на земеделска техника за растениевъдството и на животновъдни ферми от фондовете на ЕС и бюджета“</p>	<p>4.3. Недостатъчни инвестиции от ПРСР и други програми за развитие на културно-историческото наследство и туризма в района</p>
<p>2.4. (повтаря предишната 2.3, тук е обединена в нова „възможност 2.3“)</p>	<p>4.4. (отпада, преформулирана е като „слаба страна 3.18“ по-горе)</p>
<p>2.5. (невалидна, не е възможност, а цел на проект по ТГС с Румъния)</p>	<p>4.5. Заплаха от продължаваща зависимост на общините за финанси от Държавния бюджет</p>
<p>2.6. (невалидна, всъщност е цел)</p>	<p>4.6. (невалидна, „слаба страна 3.20“)</p>
<p>2.7. (невалидна, всъщност е цел в ОПР)</p>	<p>4.7. (невалидна, „слаба страна 3.19“)</p>
<p>2.8. (невалидна, всъщност е цел в ОПР)</p>	<p>4.8. По-голям от средния за страната климатичен риск поради голяма амплитуда между макси - минимални годишни температури (предишна „слаба страна 3.2“)</p>
<p>2.9. (невалидна, всъщност е цел в ОПР)</p>	
<p>2.10. Наличие на подкрепящи схеми в ПРСР 2014-2020 за опазването на културното и историческото наследство</p>	<p>4.9. Тенденция за увеличаване автомобилния парк и пътния трафик през общината, допълнително замърсяване на въздуха (предишна „слаба страна 3.15“)</p>
<p>2.11. до 2.23 – невалидни възможности всъщност са цели, като 2.15 и 2.17 съвпадат с 2.12.</p>	
<p>2.24. Запазване на структурата на образователната система и увеличаване на финансовия ресурс на училищата</p>	
<p>2.25. Оползотворяване на възможности за значителен ресурс по Програма INTERREG V Румъния – България чрез силна страна 1.2 и 1.14.</p>	

• ДОКАЗАТЕЛСТВА И ОБОСНОВКИ ЗА СИЛНИТЕ СТРАНИ

Доказателство за **Силна страна 1.2** е фактът за ползотворно сътрудничество на Община Ценово по Interreg V „Ръмъния – България“, благодарение на което се очаква финансиране по проекти за (1) „Валоризация на природните и културно-исторически забележителности“; (2) „Изграждане на туристически информационен център и на районно търговско изложение за здравословни хранителни продукти“.

Развитие на **Силна страна 1.3** „Липса на екологични замърсители в общината, много добро състояние на околната среда“ може да се търси в намерението за съвместен проект по ТГС с Румъния за „Превенция на управлението на риска от наводнения от р. Янтра чрез картиране на заливните зони в общината.

Доказателство за **Силна страна 1.6** би било залагане до края на програмния период на проекти за развитие на производства, съпътстващи традиционното земеделие по мерките за „Преработка и маркетинг на земеделска продукция“ и за „Неземеделски дейности“. Като пример може да се посочи възможността да се ползва финансиране за подобни проекти от МИГ „Ценово–Свищов“ в размер на около 2 млн. лв. за периода до 2020 год.

Силна страна 1.7 обединява **1.7, 1.11, 1.12 и 1.13** от досегашния ОПР.

Силни страни 1.8, 1.9 остават отчасти валидни поради липсата на активни доказателства, особено като се има предвид, че за развитие на човешките ресурси в СМР на МИГ „Ценово – Свищов“ биха се заделили ограничени ресурси за проекти, индикативно в размер до около 900 хил. лв. общо за двете общини. **Силна страна 1.10** повтаря 1.9 и може да се изключи.

Предложена е от Консултанта една допълнителна, но може би най-важната **Силна страна 14** – за **наличието на инициативен общински мениджмънт** по инвестиции и местно развитие, чрез което се постига ефикасно и ефективно администриране на специализираната администрация на общината и сътрудничество с партньори от общини в Румъния, с Община Свищов, с Русенския университет „Ангел Кънчев“ и консултантски организации от страната. Благодарение на това се очаква финансирането на съвместни проекти с общини от съседна Румъния, проекти за изграждане на мощности за съхраняване и първична преработка на плодове и зеленчуци и други очакващи финансиране проекти.

• ПРЕФОРМУЛИРАНЕ И РЕДАКТИРАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ

Както изтъкнахме в МО през м. юни 2017 год., голяма част от формулираните в първоначалния ОПР от 2013 год. „възможности, т.е. шансове от външната среда“ са невалидни, тъй като са всъщност цели на развитието, а някъде и конкретни мерки. Така, от 23 броя възможности, само две са всъщност добри възможности от външната социално-икономическа среда. Това е довело до формулиране на много голям брой мерки и отчасти проекти в ОПР за периода 2014 - 2020 год. и трябва да бъде коригирано в Актуализирания документ на ОПР. За целта в горната таблица 2.1 са оставени само действителните или потенциалните според нас възможности.

Възможности No 2.3 и 2.4 всъщност са възможни цели за развитие поради една наистина „възможност“ от ПРСР и националния бюджет – за осигуряване на финансиране за развитие на земеделието. В този смисъл 2.3 и 2.4 трябва да се

обединят като „Възможности за финансиране закупуването на земеделска техника за растениевъдството и на животновъдни ферми от фондовете на ЕС и бюджета“.

Валидни са **възможности No 2.10** за използване на **мярка 7.2 на ПРСР** за опазване на културното и историческото наследство и за създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура. Остава валидна положителната тенденция за запазване структурата на образователната система и увеличаване на финансовия ресурс на училищата – **Възможност 2.24**.

Според нас трябва да се формулира още една **съществена възможност – No 25**, да се използва силната страна 1.14 и добрите връзки на сътрудничество с румънски общини за **оползотворяване възможностите за значителен ресурс по Програма INTERREG V Румъния – България**.

• ДОПЪЛВАНЕ НА СЛАБИТЕ СТРАНИ, КОИТО СА ПРИЕТИ ЗА ЗАПЛАХИ

Такива според нас са: **(3.2)**, тъй като климатичният риск е външна характеристика (заплаха); **(3.4)** която води до опасност от липса на инвестиции за подобряване на канализацията; **(3.9)** тъй като е следствие от опасност на външната за Общината среда; **(3.15)** тъй-като е тенденция от външната среда.

Списъкът на слабите страни е допълнен и с други заплахи от оригиналния ОПР от 2013 год. Такива са „новите“ слаби страни, както следва:

- (1) „Подценяват се възможностите за проекти по Оперативните програми, съфинансирани от ЕС“;
- (2) „Влошаване качеството на техническата и социалната инфраструктура въпреки направените инвестиции по ОПР 2007 – 2013 г.“;
- (3) „Слаба активност на НПО и бизнеса за местно развитие и усвояване средства от ЕС“;
- (4) Липса на финансова независимост на Община Ценово“.

• ИЗКЛЮЧЕНИ НЕПРАВИЛНО ФОРМУЛИРАНИ ЗАПЛАХИ

Такива са: (4.1), която е слаба страна на бизнеса и човешките ресурси; (4.4.), също слаба страна, при това обективно следствие от липсата на достатъчно инвестиции (външна причина); (4.6) и (4.7), също слаби страни. Това ни дава основание да преценим, че общо взето броят на слабите страни не се променя, въпреки че част от първоначалните са фактически външни причини (опасности).

• ЗАКЛЮЧЕНИЕ ЗА БАЛАНСА НА ПОЛОЖИТЕЛНИТЕ И ОТРИЦАТЕЛНИТЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ФОРМУЛИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

А) ЗА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Общо взето, слабите страни на територията са малко повече от силните страни. До известна степен това се дължи на «преформулирането» на «заплахи» 4.1, 4.4, 4.5, 4.6 като слаби страни. Слаби страни 3.5, 3.6, 3.7 и донякъде 3.19 засягат преди всичко развитието на социалния капитал в общината. Това изисква да се използват ефикасно вътрешните възможности на силни страни 1.8, 1.9 и особено на формулираната от нас силна страна 1.14 «наличие на инициативен мениджмънт и

специализирана администрация за инициативи и подкрепа на местното развитие», при използване шансовете от европейското и трансгранично финансиране. Особена роля според нас би трябвало да играе изпълнението на една успешна Стратегия за местно развитие на Община Ценово и Свищов в рамките на едноименната МИГ по Мярка «ВОМР» на ПРСР.

Б) ЗА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ ЗА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Отпадат по-голямата част (общо 21 броя) от формулираните в предишния SWOT – анализ добри възможности (шансове), поради факта, че те всъщност са били цели или конкретни мерки на развитие на общината.

Заплахите за развитието в новия анализ се намаляват с два броя, тъй като четири предишни заплахи (4.1, 4.4, 4.6, 4.7) се преформулират като слаби страни, а за сметка на това две „слаби страни“ – 3.2 и 3.15 са преформулирани като заплахи.

Изложеният по-горе анализ на баланса между вътрешните фактори от една страна, а от друга – външните фактори на развитие, поставя едно предизвикателство при **актуализиране на стратегията за следващите години**, а именно тя да се формулира и изпълни при сегашния сравнително ограничен размер на материалния и социалния капитал на Общината и положителното въздействие от използването на фондовете на ПРСР 2014 – 2020 год. и на Interreg V Румъния - България.

3. АКТУАЛИЗИРАНА СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО И БАЛАНСИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО ЗА ПЕРИОДА 2017 – 2022 ГОДИНА

Тази част от актуализирания план за развитие на всяка община следва да се изпълни в съответствие със стратегията за развитие на административната област, в която се намира общината и като се отчитат стратегическите насоки от SWOT анализа за Общината. Актуализацията на стратегията за развитие на общината следва да отчита в необходимата степен изискванията на прилаганите финансови инструменти към момента с цел получаването на финансова подкрепа за проекти за развитие. В тази връзка следва да се осигури съответствие на подбраните приоритети в Общинския план за развитие с приоритетите на Оперативна програма „Регионално развитие” и на Програмата за развитие на селските райони.

При актуализирането на заложените цели и приоритети от действащия план за развитие на общината се препоръчва да се прецени:⁴

(а) кои от тях са актуални към момента, съобразени са с потребностите на района на общината и съответстват на актуализирания документ на Областната стратегия за развитие на Русе;

(б) кои цели и приоритети намаляват или губят своята значимост, като в крайна сметка съобразно оценката за валидност на SWOT анализа се прецени дали някои да отпаднат или да се промени формулировката им;

Тъй като до края на периода за планиране и изпълнение на мерки (проекти) съобразно приоритетите на ПРСР, ОП „Развитие на човешките ресурси“ и ОП „Региони в растеж“ за програмен период 2014 – 2020 год. остават 3 – 4 години не

⁴ / Методически указания за актуализиране на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие. МРРБ, Главна дирекция „Регионална политика и системи за управление”, 2011

може да се очаква радикална промяна на стратегическата част на ОПР. Актуализираната стратегия ще изисква по-голяма конкретизация и адаптиране към конкретните условия и инструменти за нейната реализация, осъществена чрез редактиране и преформулиране на някои от мерките и проектите. Подходящо е при необходимост да се конкретизират спрямо първоначалния ОПР от 2013 год. и целевите групи и/или бенефициенти по всяка една от мерките, което би осигурило по-ясна представа за очакваното въздействие върху развитието на общината.

3.1. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Представеният в Раздел 2 актуализиран SWOT–анализ на общината показва недвусмислено, че за община Ценово са валидни типичните за селските райони в България предизвикателства на местното развитие - **ограничени възможности за иновативна съпътстваща земеделието индустрия, висока безработица, застаряване на населението, бедност и др.**

Без стратегия и активни политики на развитие, общината не би имала достатъчно възможности за своето развитие. Изводът е, че **чрез формулирането на мисия, визия и стратегическа цел за развитие**, социалният капитал в Общината може не само да ползва добрите резултати от политиките за устойчиво и балансирано местно развитие, а от обект на въздействие да се разглежда по-скоро като двигател, т.е. като субект на това развитие. Постигането на балансирано развитие предполага мобилизиране на всички налични ресурси в общината и привличане на външни такива като **know-how, добри практики и финансиране.**

• МИСИЯ И ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

При определяне на актуализираната стратегическа цел, мисия и визия на Община Ценово за периода 2017 – 2020 г. са отчетени резултатите от Междинната оценка (МО) от м. Юни 2017 г., SWOT анализа от Раздел 2 по-горе, оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС и опита от изпълнението на Областната стратегия на област Русе.

Направените в МО задълбочен анализ и препоръки показват необходимостта от **обосноваване на актуализираното съдържание на мерките** при структурата от стратегическа цел, приоритети и специфични цели на сегашния план за развитие.

Мисията на Общинския план за развитие на Община Ценово за периода до 2020 (2022) година се формулира по следния начин:

МИСИЯ: Устойчив и балансиран растеж и развитие на община Ценово

Визията на Община Ценово за оставащия период 2017 – 2020 г. и по-нататък се формулира така:

ВИЗИЯ: Постигане на мисията чрез стимулиране и разгръщане на икономическия потенциал, балансирано пространствено развитие, инвестиции в публична и социална инфраструктура и защита на природното и културно наследство в общината

Така формулирана, визията отговаря на формулировките в „Стратегия „Европа 2020“, Националната стратегия за регионално развитие и Стратегията за развитие на област Русе, а именно **„постигане в територията на интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика с високи равнища на заетост, производителност и социално сближаване“**.

При извеждане на стратегическата цел на плана и приоритетите в ОПР е приложен принципът на необходимостта и приемствеността. Заварените **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ, ПРИОРИТЕТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ** от ОПР, разработен през 2013 год. и оценен като **„в общи линии сполучлив“** покриват обхвата на новото съдържание на актуализирания документ на ОПР за периода до 2020 (2022) година. Специфичното и различното е, че се променя съдържанието на мерките по отделните специфични цели, като се включват само тези проекти, за които би имало осигурено финансиране от перативните програми, от Бюджета за изпълнение на Стратегията за местно развитие на МИГ „Ценово – Свищов“ и евентуално от бюджета на Община Ценово.

Стратегическата цел на ОПР на Община Ценово е, както следва:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Устойчиво и балансирано подобряване на местната икономика и средата за живот на населението, чрез развитие на социалния капитал, инфраструктурата и екологията.

3.2. АКТУАЛИЗИРАНИ ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ

Специфичните цели и мерките в първоначалния общински план за развитие (ОПР) на община Ценово от 2013 год. са структурирани в следните **5 приоритета**:

1. **Приоритет 1.** Интелигентен растеж и икономическо развитие;
2. **Приоритет 2.** Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал;
3. **Приоритет 3.** Техническа и инженерна инфраструктура;
4. **Приоритет 4.** Екологично развитие;
5. **Приоритет 5.** Укрепване на административния капацитет и развитие на нови професионални умения.

Детайлизирането на стратегията за устойчиво и балансирано развитие на Община Ценово за оставащите две години от Първия програмен период, а именно 2012 – 2013 год. изисква да се подбере структурата и формулират актуализираните приоритети, специфични цели и мерките за тяхното изпълнение. ^{6 7 8}

Още при сравнителния анализ на структурирането и съдържанието на Областната стратегия за развитие на област Русе (ОСтр) от една страна и ОПР – Ценово, извършен в междинната оценка (МО) - **Раздел 1.3, стр. 14** е показано, че на втората стратегическа цел СЦ2 на ОСтр съответстват два приоритета в ОПР –

^{6/} Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2010-2015)

^{7/} Стратегия за управление на общинската собственост на община Ценово за периода 2008-2011

^{8/} Програми и мерки за заетост и обучение, финансирани от ДБТ и ЕСФ / ОПРЧР / НПДЗ - 2012 г.

Ценово, съответно П2 и П5, чиито специфични цели и мерки са близки по насока и съдържание. Поради това и съгласно предложението на стр. 13 в МО двата приоритета могат да се слеят в един обобщаващ приоритет и да се получи пълно съответствие между двата стратегически документа – единият на областно, а другият на общинско равнище.

Необходимостта от подобно сливане се показва и от факта, че Приоритет 2 цели фактически укрепването и развитието на човешкия капитал, а Приоритет 5 – развитието на общинска администрация, чрез същата функция – умения. Сливане е възможно и между приоритетите 3 и 4, чиято функция е свързана с функционирането на икономиката и с качеството на живот на населението на две места от територията – първо предимно вътре в селищата, а второ – предимно извън тях, на реката, в местата за крайселищна почивка и др.

Поради това, при формулирането на актуализираните приоритети е предприето окрупняване на приоритети 2 и 5 в един обобщаващ **Приоритет No 2 „РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ ЧРЕЗ УКРЕПВАНЕ НА КАПАЦИТЕТА И СЪЗДАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ УМЕНИЯ“** и на приоритети 3 и 4 в един обобщаващ **Приоритет No 3 “ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ЕКОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ“**.

Според нас, подобна триада от приоритети съответства на триадата от устойчиво и балансирано развитие на **„МАТЕРИАЛНИЯ“**, **„ЧОВЕШКИЯ“** И **„ПРИРОДНИЯ“** капитал.

На фиг. 3.1 по-долу е показана структурата на актуализираната стратегия на Общинския план за развитие на община Ценово, за периода 2017 – 2020 г. Както се вижда, Приоритет 1 за икономическото развитие на Общината се реализира чрез 6 /шест/ специфични цели, Приоритет 2 за развитието на социалния капитал – чрез 7 /седем/ СЦ и Приоритет за инфраструктурата и екологията (природния капитал) – 3 /три/ СЦ.

Съдържанието на актуализирания план за развитие на Община Ценово, като стратегически цели, мерки и индикатори за оценка на изпълнението на мерките е показано в **Таблица 3.2. по-долу**. При обсъждане на актуализирания документ и неговото изпълнение до края на програмния период е необходимо да се имат предвид следните **основни моменти**:

1. Необходимо да се проучат отчетите за въстъпителните обучения, проведени при разработването на Стратегията за местно развитие на планираната МИГ „Ценово- Свищов“, тъй като те имат отношение към мерки от ОПР.
2. При конкретизирането на Програмата за реализация на ОПР – Ценово до края на програмния период, да се имат предвид и проектите, включени в Подраздел 3.5 на Доклада за междинната оценка.

СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЯТА НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ПЛАН 2017 – 2020 години

ПРИОРИТЕТ 1

Интелигентен растеж и икономическо развитие

ПРИОРИТЕТ 2

Развитие на социалния капитал чрез укрепване на капацитета и създаване на професионални умения

ПРИОРИТЕТ 3

Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие

Специфични цели

1. Повишаване на производството и продукцията на местната икономика
2. Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване инвестиционния интерес към общината
3. Оптимално използване на природните ресурси за развитие на земеделието
4. Подобряване на маркетинга, организацията и качеството на производство в аграрния сектор
5. Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата
6. Развитие на алтернативен туризъм

Специфични цели

1. Укрепване капацитета на общинската администрация и подобряване координацията при изпълнение на общинския план за развитие
2. Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от общината административни услуги
3. Засилване на вътрешнообщинското и междуобщинското сътрудничество
4. Постигане гъвкав пазар на труда и социална интеграция
5. Повишаване качеството на образованието
6. Подобряване на здравните услуги и на свободния достъп до тях
7. Развитие на културата, спорта и младежките дейности
8. Развитие на социалните услуги и интеграцията на уязвимите групи

Специфични цели

1. Обновяване и доизграждане на техническата и бизнес инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентноспособна общинска икономика и повишаване доходите на населението
2. Изграждане, разширяване и поддържане на техническа инфраструктура, подобряваща жизнената среда
3. Трайно подобряване на екологичното състояние на Община Ценово

Таблица 3.2

ПЛАНИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО ЗА ПЕРИОДА 2017 – 2020 ГОДИНА, ПО ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ И МЕРКИ

ПРИОРИТЕТИ	1. Интелигентен растеж и икономическо развитие 2. Развитие на социалния капитал чрез укрепване на капацитета и човешките умения 3. Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие			
Цели и мерки	Индикатори за оценка	Източник на информация	Стойност към 2017 г.	Целева стойност
Приоритет 1. Интелигентен растеж и икономическо развитие				
Специфична цел 1. Повишаване на производството и продукцията на местната икономика				
1.1. Създаване на условия за стимулиране на МСП в общината	1.1.1. Брой МСП в общината, които получават бизнес услуги	Община Ценово; ежегодно	2	5 по план
1.2. Участие на местния бизнес в регионални клъстери и мрежи	1.2.1. Брой регионални клъстери и мрежи, в които участват местни МСП	НСИ; Областна стратегия; ежегодно	0	1 прогноза било 2
	1.2.2. Брой срещи и организационни дейности за подкрепа на партньорства	Община Ценово; ежегодно	3	Прогноза 5 било 3
	1.2.3. Брой фирми, участващи в регионални клъстери и мрежи	Община Ценово; ежегодно	0	7 прогноза било 14
1.3. Подкрепа за фирми -производители от общината	1.3.1. Брой МСП, получили финансова помощ за обучение	Община Ценово; ежегодно	0	5 по план (виж СМР)
1.4. Създаване на бизнес център за информация, обучение и съвети на МСП	1.4.1. Брой проучвания за стартиращи фирми с нужда от бизнес инкубатор	Община Ценово; Interreg RO - BG	0	Прогноза 2
Специфична цел 2. Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване инвестиционния интерес към общината				
2.1. Повишаване конкурентоспособността чрез маркетинг, поощряване на инвестициите и координиране инициативите за икономическо развитие.	2.1.1. Стойност на местните и чуждестранни инвестиции, хил. лв.	Община Ценово; ежегодно	0	1460 хил. лв. по план
	2.1.2. Равнище на средната годишна работна заплата, лева	НСИ	8570	10 607 като област Русе

	2.1.3. Брой на безработните лица	Бюро по труда	486 към 31.04.17	до 500 по план
2.2. Подкрепа за развитие на бизнес и пазарната инфраструктура	2.2.1. Брой изградени обекти на местната бизнес инфраструктура	Администрация ТСУ; ежегодно	1	2 по план
2.3. Подкрепа на ново технологично развитие	2.3.1. Брой нови МСП в бизнес паркове, индустриални зони и бизнес инкубатори в Общината	Община Ценово; ежегодно; Областна стратегия	0	3 прогноза бил0 10
2.4. Развитие на информационно общество, подпомагащо бизнеса	2.4.1. Брой публикации на сайта на общината	Община Ценово; ежегодно	6	9 по план
Специфична цел 3: Оптимално използване на природните ресурси за развитие на селското стопанство				
3.1. Развитие на растениевъдството и животновъдството	3.1.1. Брой стопанства за растениевъдство и животновъдство	Общинска земеделска служба, ежегодно	102 раст. стоп. 63 жив. стоп	прогноза 180 вкл.мл. ферм било 580
	3.1.2. Обработваеми земеделски площи, декари	Общинска земеделска служба, Изпълнено	165 660	165 000 план
3.2. Подобряване достъпа до земеделските стопанства и естетизиране на ландшафта на територията	3.2.1. Брой реализирани проекта за подобряване извънградската среда;	Община Ценово; ежегодно	3	5 по план
3.3. Подмяна и увеличаване на трайните насаждения	3.3.1. Обща площ на трайните насаждения, дка	Общинска земеделска служба, ежегодно	19 160	22 000 прогн било 13297
3.4. Оптимизиране на поливното земеделие	3.4.1. Поливни земеделски площи, дка	Общинска земеделска служба,	0	Прогноза 500 било 3000
3.5. Засаждане нови и възстановяване съществуващи горски масиви.	3.5.1. Новозалесени площи в горското стопанство, дка	Общинска земеделска служба, ДГС – Бяла;	500	600 прогн. било 500

Специфична цел 4: Подобряване на маркетинга, организацията и качеството на производство в аграрния сектор				
4.1. Осигуряване актуална информация и повишаване научното обслужване в аграрния сектор	4.1.1. Брой публикации на сайта на общината	Община Ценово; ежегодно	6	12 прогноза било 6
	4.1.2. Брой проведени обучения	Общинска земеделска служба, ежегодно	0	2 прогноза било 4
4.2. Подпомагане приспособяването на фермерите към нарастващите изисквания на стандартите на ЕС	4.2.1. Брой обучения за стандарти за кръстосано съответствие и други в земеделието	Общинска земеделска служба, Отчети МИГ; ежегодно	0	3 прогноза чрез ВОМР било 10
4.3. Укрепване на съществуващите и създаване на нови браншови организации на производители	4.3.1. Брой организационни инициативи на органите за местно самоуправление	Общинска земеделска служба, ежегодно Община Ценово;	0	2 прогноза било 4
4.4. Изграждане на земеделски тържища	4.4.1. Брой проекти за тържища на земеделските производители	Община Ценово; Отчети МИГ; ежегодно	0	3 прогноза чрез ВОМР било 15
Специфична цел 5: Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата				
5.1. Привличане на инвестиции за преработка на плодове и зеленчуци	5.1.1. Стойност на инвестициите, лв.	50 000	0	50 000 план
5.2. Подпомагане на частни инициативи в създаването на микропредприятия	5.2.1. Брой срещи – обучения за подпомагане частните инициативи	Община Ценово; Общински съвет	0	2 прогноза било 5
5.3. Подпомагане на частните инициативи в областта на туризма.	5.3.1. Брой новосъздадени местни туристически продукти и/или услуги	Община Ценово; Отчети МИГ; ежегодно	5	Прогноза 7 виж ВОМР било 5

Специфична цел 6: Развитие на алтернативен туризъм				
6.1.Професионална промоция и реклама на туристически продукти и предлагане	6.1.1. Брой срещи за промоция и реклама на туристически продукти	Община Ценово; ежегодно по 1	Нов индикатор	Прогноза 4
6.2. Създаване на актуализирана общинска програма за алтернативен туризъм (2017 -2020)	6.2.1. Брой разработени актуални програми за алтернативен туризъм	Община Ценово; изпълнена	1	План 1 актуална
6.3. Създаване на туристически продукт „Археологически и исторически училища на терен”	6.3.1. Брой новосъздадени местни туристически продукти и/или услуги	Община Ценово; ежегодно	1	3 план
6.4. Информирание на населението за финансови източници за изграждане на семейни туристически фирми	6.4.1. Брой междуинституционални координации за развитие на туризма	Община Ценово; ежегодно НССЗ - Русе	3	7 план
Приоритет 2. Развитие на социалния капитал чрез укрепване на капацитета и създаване на професионални умения				
Специфична цел 1: Укрепване капацитета на общинската администрация и подобряване координацията при изпълнение на общинския план за развитие				
1.1. Подобряване взаимодействието между кмета и ОБС чрез обединена група за подкрепа изпълнението на ОПР	1.1.1. Брой заседания на обединена общинска група за наблюдение	Община Ценово ежегодно	2	3 прогноза било 1
1.2. Създаване на програма и обучение за подкрепа на местната икономическа активност и социалния климат	1.2.1. Брой общински служители участвали в програми за обучение	Община Ценово ежегодно	23	70 план
1.3. Създаване капацитет за планиране, програмиране и управление на усвояването на фондове на ЕС, национални и местни източници	1.3.1. Брой групи за наблюдение и оценка на планове програми	Община Ценово ежегодно	1	3 прогноза било 5
	1.3.2. Брой отчетни доклади по реализацията на общински политики	Община Ценово ежегодно	2	4 прогноза било 7

Специфична цел 2: Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от общината административни услуги				
2.1. Предоставяне на комплексни административни услуги на гражданите и бизнеса и развитие на електронно управление	2.1.1. Брой въведени системи за административни и технически услуги	Община Ценово; Изпълнено	1	1 план
	2.1.2. Брой въведени електронни административни услуги	Община Ценово ежегодно	1	3 прогноза било 15
2.2. Развитие на общинския информационен център	2.2.1. Брой въведено електронно движение на документи за граждани	Община Ценово; Изпълнено	1	1 план
Специфична цел 3: Засилване на вътрешнообщинското и междуобщинското сътрудничество				
3.1. Създаване на система за партньорство за общински политики на общината и заинтересованите страни	3.1.1. Разработване на комплекти от правила за дейността на обществения съвет	Община Ценово; Изпълнено	1	1 план
3.2. Обучение на местните партньори за подпомагане партньорството и управление на съвместни програми	3.2.1. Брой участници в програми за обучение на МИГ „Ценово – Свищов“	Община Ценово; МИГ „Ценово – Свищов“; ежегодно	0	20 план дейност на МИГ
3.3. Създаване на подходи за насърчаване на местното развитие	3.3.1. Брой създадени общински сайтове по конкретна проблематика	Община Ценово; МИГ „Ценово–Свищов“	1	2 план
Специфична цел 4: Постигане на гъвкав пазар на труда и социална интеграция				
4.1. Изграждане на информационна система за търсената от инвеститори работна сила и предлагани специалисти	4.1.1. Брой сключени договори с работодатели по мерките за насърчаване на заетостта	Община Ценово; Бюро по труда	1	3 прогноза било 7
	4.1.2. Брой безработни лица включени в мерки насърчаване на заетостта	Община Ценово; Бюро по труда	58	100 план
	4.1.3. Брой безработни лица включени в квалификационни курсове	Община Ценово; Бюро по труда	58	75 план
4.2. Развитие на професионални умения в подкрепа на икономическа активност и адаптивността на човешките ресурси	4.2.1. Брой включени лица в квалификационни курсове	Община Ценово; Бюро по труда	52	75 план

Специфична цел 5: Повишаване качеството на образованието				
5.1. Модернизирани на сградния фонд и оборудване на училищата	5.1.1. Брой компютри на 100 (сто) ученика в училищата	Община Ценово ежегодно	1	10 прогноза било 25
	5.1.2. Брой санирани сгради на училища и детски градини;	Община Ценово	0	1 прогноза било 2
	5.1.3. Брой обновени интерактивни класни стаи	Община Ценово ежегодно	0	3 прогноза било 10
5.2. Включване на информационни и комуникационни технологии в училища	5.2.1. Брой места с достъп до Интернет на 100 (сто) ученика	Община Ценово ежегодно	0	10 прогноза било 25
Специфична цел 6: Подобряване на здравните услуги и на свободния достъп до тях				
6.1. Провеждане на общинска политика в областта на социалните услуги	6.1.1. Брой лекари	Община Ценово Изпълнено	6	6 план
	6.1.2. Брой стоматолози	Община Ценово	2	4 прогноза било 6
	6.1.3. Брой предложени мерки за решаване на проблема	Община Ценово	0	1 прогноза било 2
	6.1.4. Брой решения на Общинския съвет по конкретната политика	Община Ценово Изпълнено	2	2 план
Специфична цел 7: Развитие на културата, спорта и младежките дейности				
7.1. Развитие на културата, опазването и експонирането на културно-историческото наследство	7.1.1. Брой нови или модернизирани културни и туристически обекти	Община Ценово ежегодно	3	3 план
	7.1.2. Брой посетители в туристически и културни обекти /забележителности	Община Ценово ежегодно	2 600	5000 прогн. било 10 000
7.2. Развитие на местата за спорт/отдых	7.2.1. Брой нови или реновирани детски и спортни площадки	Община Ценово Изпълнено	9	9 план
7.3. Развитие на младежките дейности	7.3.1. Брой изпълнени координационни мерки в образованието, заетостта, здравеопазването, толерантността и конкурентоспособността	Община Ценово ежегодно	9	10 план

Специфична цел 8: Развитие на социалните услуги и интеграция на уязвимите групи				
8.1. Развитие на социалните услуги	8.1.1. Брой места за настаняване за социални услуги в общността	Община Ценово Изпълнено	30	30 план
	8.1.2. Брой места за настаняване в социални заведения резидентен тип	Община Ценово Изпълнено	10	10 план
	8.1.3. Брой настанени лица (семејства) в жилища	Община Ценово ежегодно	0	1 прогноза било 3
8.2. Интеграция на уязвими групи	8.2.1. Брой на лицата обслужвани със социални услуги	Община Ценово ежегодно	318	600 прогн. било 1025
	8.2.2. Общ брой противообществени прояви в общината	Община Ценово ПУ на МВР - Бяла	11	до 15 прогн. било 25
Приоритет № 3. Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие				
Специфична цел 1: Обновяване и доизграждане на техническата и бизнес инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентоспособна общинска икономика и повишаване доходите на населението				
1.1. Подобряване параметрите и състоянието на транспортната инфраструктура с регионално значение	1.1.1. Рехабилитирани третокласни пътища в лошо състояние	Община Ценово ОПУ – Русе - НАПИ	0	4 прогноза било 16
	1.1.2. Подобрени общински пътища в лошо състояние - в километри	Община Ценово ежегодно	11	16 план
1.2. Подобряване на енергийната ефективност на сградите	1.2.1. Брой домакинства/предприятия обслужвани от нови/подобрени системи за газифициране и ВЕИ	Община Ценово ежегодно	1	10 прогноза било 100
1.3. Създаване на специализирана устройствена схема за развитие на туризма в общината	1.3.1. Брой реализирани общински политики в областта на туризма	Община Ценово; изпълнена	1	1 план
1.4. Подобряване на туристическата инфраструктура и информация	1.4.1. Брой изградена техническа и комуникационна инфраструктура към туристически обекти	Община Ценово; изпълнена	5	5 план

Специфична цел 2: Изграждане, разширяване и поддържане на техническа инфраструктура, подобряваща жизнената среда				
2.1. Създаване и прилагане на стратегически подход при управлението на техническата инфраструктура	2.1.1. Осигурена питейна вода от пречистващи съоръжения с нови довеждащи водопроводи – в км.	Община Ценово ежегодно	16	25 план
	2.1.2. Дял (%) от населението осигурено с питейна вода – по Наредба 9	Община Ценово ежегодно	2	5 план
2.2. Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване пречистването на отпадъчните води	2.2.1. Изградена нова канализационна мрежа – километри	Община Ценово ежегодно	0	3 прогноза Било 15
	2.2.2. Брой изградени пречиствателни станции за отпадъчни води	Община Ценово ежегодно	0	1 план
2.3. Подобряване на съобщителните връзки като обхват и качество	2.3.2. Осигурено мобилно покритие (%)	Мобилни оператори	98	План 98
Специфична цел 3: Трайно подобряване на екологичното състояние на община Ценово				
3.1. Екологичен мониторинг на въздуха, водата и почвата.	3.1.1. Брой изградени / доставени пунктове за мониторинг на средата	Община Ценово РИОСВ - Русе	0	1 план
3.2. Програмни мерки	3.2.1. Брой актуализации на Програма за опазване на околната среда	Община Ценово Изпълнено	2	2 план
	3.2.2. Брой проекти за подобряване качеството на питейната вода	Община Ценово	0	1 план
3.3. Технически и технологични мерки	3.3.1. Брой нова техника за сметосъбиране и рециклиране	Община Ценово Изпълнено	1	1 план
	3.3.2. Брой изградени паркове	Община Ценово Изпълнено	1	1 план
	3.3.3. Почистени речни корита - декари	Община Ценово	0	1 прогноза, било 3

4. АКТУАЛИЗИРАНА ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативната финансова таблица (ИФТ) е задължителен структурен елемент на Общинския план за развитие. Тя съдържа експертна оценка на финансовите ресурси, които е необходимо да бъдат мобилизирани за изпълнение на целите на развитието на общината за времето на оставащия планов период. В този смисъл Таблицата представлява **макро рамката** на възможните източници за финансиране на реализацията на заложените приоритети и мерки.

При изготвянето на ИФТ е спазен принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси със средства от Европейските фондове, държавния бюджет и други публични и частни източници на финансиране на мерките от актуализирания документ на ОПР - Ценово. При това са адресирани възможностите за финансиране по компоненти, както следва:

- Определените в табл. 3.2 приоритети за устойчиво интегрирано местно развитие през периода до 2020 год.;
- Общия по приоритети и разбит по мерки обем от финансови средства;
- Източниците на финансиране за изпълнение на приоритетите за развитие;
- Относителният дял на планираните средства по източници на финансиране спрямо общия обем на необходимите средства за периода;

Индикативната финансова таблица на актуализирания документ за ОПР - Ценово напълно съответства на актуализираните цели, приоритети и мерки и е съобразена с препоръките от Доклада за междинната оценка на плана. По принцип тя определя **стартовата финансова рамка** на актуализирания план за развитие и като действителен финансов инструмент, предоставя възможности на администрацията да извършва предварителна подготовка и да осигурява необходимата проектна готовност за реализация на заложените приоритети през оставащия планов период.

Разписаните в индикативната финансова таблица цели, мерки и проекти са подчинени на дефинираните приоритети, като за една част от тях е разписано ресурсно осигуряване като индикативна сума. За друга част от цели и мерки липсва ресурсно осигуряване, тъй като реализацията им изисква логистични действия без пряко финансиране. За мерките, за които не е планиран финансов ресурс, **трябва** да се търси финансиране при изпълнение на ОПР в рамките на плановия период.

Индикативната финансова таблица е структурирана по съставните елементи на актуализирания ОПР, следвайки градацията „Отгоре – Надолу“:

- Приоритет
- Специфични цели в рамките на всеки приоритет
- Мерки за постигане на набелязаните специфични цели

В хоризонтален план са позиционирани основните източници на финансиране, композирани по отделни групи, както следва:

- **Публично финансиране**, в това число: (1) Средства от републиканския бюджет; (2) Средства от общинския бюджет.
- **Частно финансиране**
- **Финансиране от европейските фондове**

- **Друго безвъзмездно финансиране** - средства от национални програми.

Съдържащите се в **индикативната финансова таблица** числови стойности на практика определят предварителните финансови параметри на актуализирания план за развитие на Община Ценово и са окрупнени в **таблица 4.1**.

Детайлната индикативна финансова таблица е показана в Приложение 2.

На фигура 4.1 е показан относителният дял на различните източници във финансовото осигуряване на плана за развитие. Вижда се, че относителният дял на от **европейски фондове** е изключително голям (**76,5 %**), което създава значителен риск за изпълнението на плана, поради хипотезата за невъзможност да се защитят и финансират всички необходими проекти.

Таблица 4.1

Структура на необходимото финансиране за изпълнение на актуализирания план за развитие на Община Ценово (хил. лева)

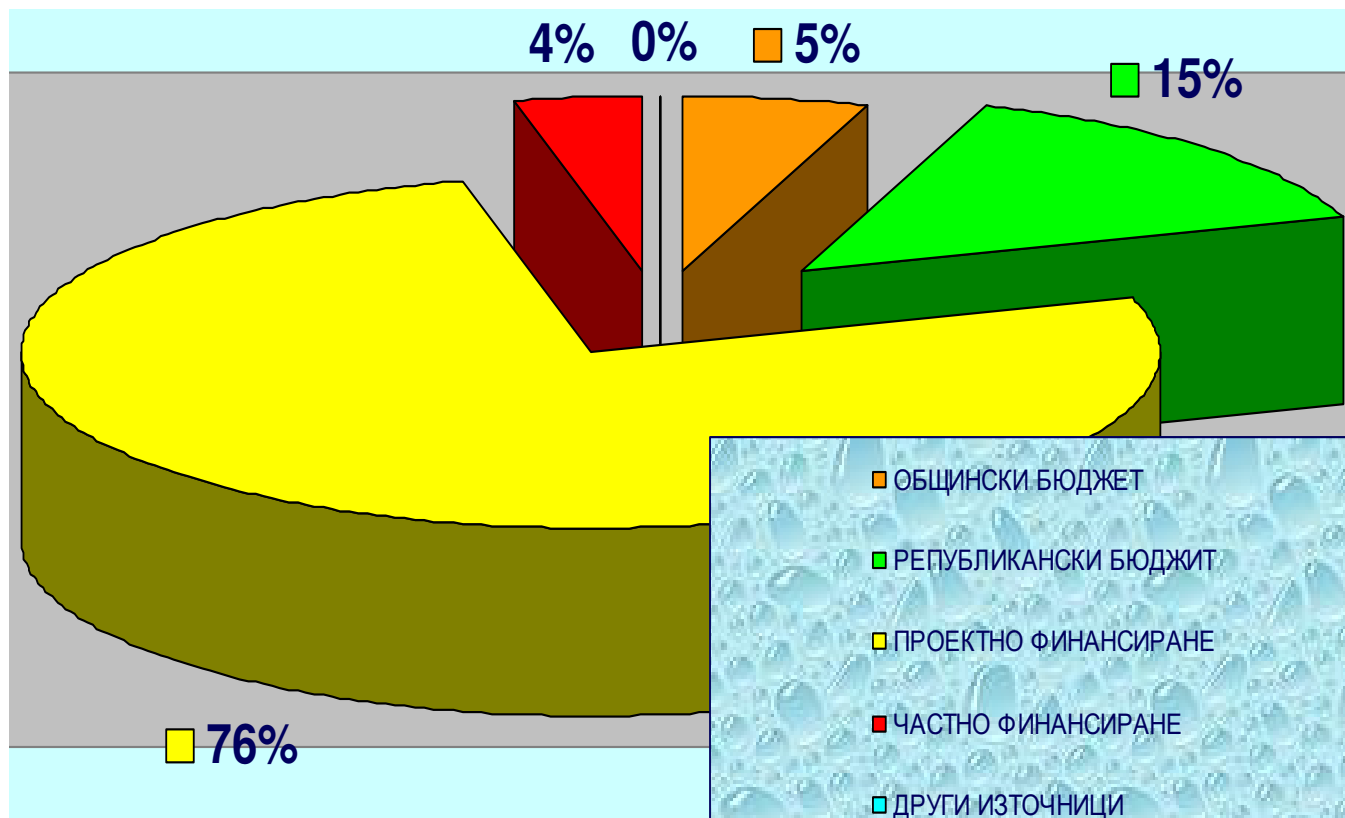
ПРИОРИТЕТИ	О Б Щ О	ОБЩИНСКИ БЮДЖЕТ	РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ	ЕВРОПЕЙСКИ ФОНДОВЕ	ДРУГИ ИЗТОЧНИЦИ	ЧАСТНО ФИНАНСИРАНЕ
<u>ПРИОРИТЕТ 1</u> Интелигентен растеж и икономическо развитие	5563	320	1108	3290	10	835
<u>ПРИОРИТЕТ 2</u> Развитие на социалния капитал чрез укрепване на капацитета и създаване на професионални умения	3625	200	595	2830	0	0
<u>ПРИОРИТЕТ 3</u> Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие	18650	920	2392	15188	0	150
ВСИЧКО:	27838	1440	4095	21308	10	985

В същото време, изпълнението на плана за развитие се очаква да натовари в много по – малка степен общинския бюджет (само 5,17 % от общо необходимите средства), което в **относителен дял** не е значимо, но в абсолютна стойност (1 440 хил. лева) би могло да затрудни изпълнението, както на бюджета, така и на самия план за развитие.

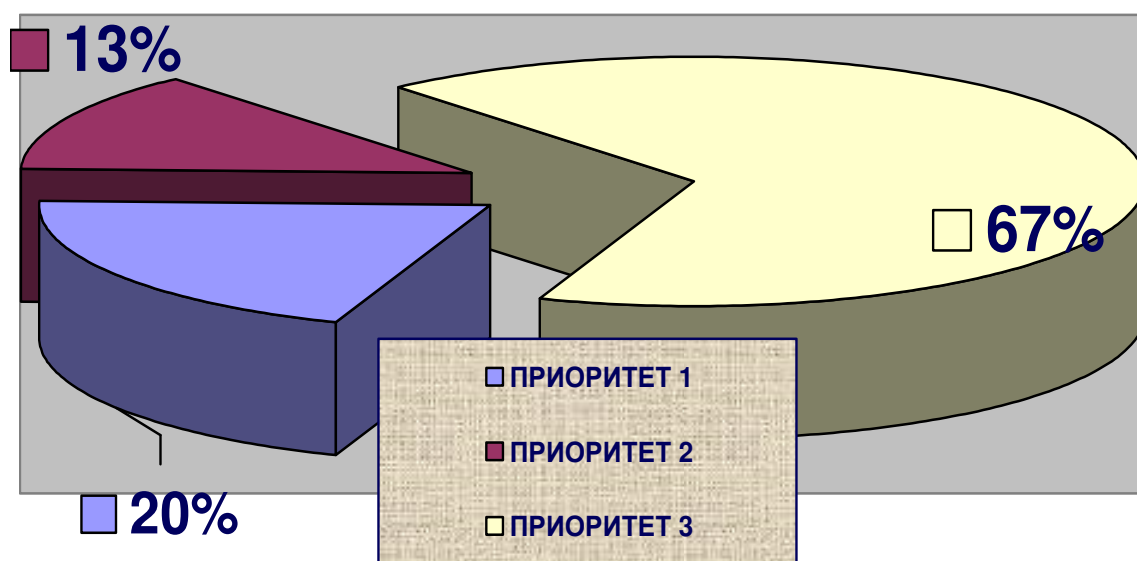
Относителният дял на участие на отделните приоритети в общата финансова рамка на плана за развитие на Община Ценово е показан на фиг. 4.1.

Основното финансиране на набелязаните в Актуализирания документ мерки е предвидено да бъде от Европейските фондове и програми – **21 308 хил. лева**.

Фигура 4.1. Относителен дял на участието на различните източници във финансовото осигуряване на плана за развитие

Фигура 4.1. Относителен дял на приоритети от общото финансиране

Очевидно е, че основният финансов ресурс е насочен към **Приоритет 3 “Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие”** с относителен дял от **67 %** спрямо общия обем на финансирането. Това е напълно естествено и лесно обяснимо, тъй като по-голяма част от него са така наречените “твърди мерки”.

Тези мерки са свързани с изграждането и поддържането на инфраструктурни обекти, които всъщност са най-съществения измерител за физическо развитие и екологична устойчивост.

Другите два приоритета по финансово натоварване са относително равни (съответно 20 % и 13 %, което е логично, тъй като голяма част от мерките не изискват пряко финансиране, или пък там където то е необходимо е с ниски финансови параметри.

Представеният по-горе анализ на обема и разпределението на необходимите финансови средства по източници на финансиране показва, че би имало риск за изпълнението на планираните мерки от индикативната финансова таблица, ако не се осигурят достатъчно средства от външно публично финансиране. Причината за това е, че Община Ценово няма достатъчен финансов капацитет за самостоятелно финансиране на мерките от актуализирания ОПР. Следователно, ще бъде необходимо да се заделят достатъчно средства за разработване и съфинансиране на изпълнението на проектите.

Предвид на тенденцията за постепенно намаляване на чисто грантовите схеми за подпомагане на проекти в ЕС, в Община - Ценово трябва да се анализират и подготвят реалистични схеми на публично-частно партньорство (ПЧП). Като алтернативи за съфинансирането на инфраструктурните проекти вероятно ще бъде необходимо да се ползва и заемно финансиране чрез кредити от фонд „ФЛАГ“, банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет и др.

В заключение на изложението за съображенията при разработване на Индикативната финансова таблица и особено за анализа на нейните конкретни параметри може да изтъкнат следните обосновани от анализа изводи и препоръки:

1. При разработването на Индикативната финансова таблица е спазен принципът на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за изпълнение на актуализирания план за развитие със средства от държавния бюджет, Европейските фондове и други уместни публични и частни източници на финансов ресурс;

2. Предвидените финансови средства за изпълнение на актуализирания ОПР – Ценово са съобразени с факта за преимуществено изпълнение на мерки от Приоритет (3) спрямо мерки по приоритети (1) и (2), което е следствие от различната значимост и капиталоемкост на дейностите.

3. Като се има предвид, че обемът на предвидените финансови ресурси по приоритетите, специфичните цели и мерките на актуализирания ОПР – Ценово се базира на сравнението с нормално изпълняваните мерки от действащия ОПР, може да се счита, че **по-нататъшното изпълнение на Плана за развитие съобразно параметрите на Индикативната финансова таблица ще бъде ефикасно и ефективно.**

5. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ И ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

5.1. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Особено внимание при разработването на актуализирания документ за ОПР – Ценово е отделено на прецизирането на съществуващите в плана от 2013 год. индикатори, така и на допълване с някои нови индикатори. За целта са анализирани изискванията и конкретните примери в Методическите указания на МРРБ (МУ – МРРБ), както и в Предварителната оценка на първоначалния ОПР-2013 год., разработена от „И – Финанси“ ЕООД.

Съгласно методическите указания (МУ – МРРБ), системата от индикатори (показатели) за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР е основен инструмент за обективна оценка на степента на изпълнение на мерките и проектите в плана. Съобразно опита от разработване и управление на проекти, формулировката на всеки от използваните индикатори трябва да отговаря на т.нар. S M A R T изисквания, т.е. „да бъде конкретна; измерима (оценима); постижима по принцип, (съобразно същността на мярката); реалистична (т.е. да бъде в компетенциите на отговорника за нейното изпълнение) и обвързана с времето.“³

Съобразно МУ на МРРБ и практическия опит, при разработването на общински планове за развитие и техни оценки, се използват два вида индикатори – **индикатори за резултат** и **индикатори за въздействие**.

Чрез **индикаторите за резултат** се оценява успехът (постигането на фактически резултат) на планирана мярка или отделен проект. Тези индикатори измерват междинните резултати в сравнение с първоначалните количествено поставени цели и се прилагат на всеки етап от изпълнението на плана за развитие, т.е. имат **конкретен тактически характер**. Резултатът от оценката е ясен (видим) като продукт от извършваните дейности по изпълнение на заложените мерки, и тези индикатори са показател за ефективността и ефикасността от изпълнение на проектите в рамките на мерките.

Чрез **индикаторите за въздействие** се оценява изпълнението на целите за развитие на целевите групи и местната общност, които наблюдават и оценяват изпълнението на приоритетите и специфичните цели за развитието на общината. По този начин те оценяват и стратегическите цели общо за общината, както и могат да се използват за оценка на постигане на целите на йерархични нива, разположени над нея – регион, страната като цяло и т.н. Тези индикатори са измерими в течение на определен период след приключване на проектите по отделните мерки, следователно те имат **обобщаващ стратегически характер**.

Системата от обективно проверими и реалистично измерими индикатори в актуализирания документ на ОПР-Ценово съответства на заложените цели. Конкретните индикатори се базират в общи линии на първоначалния ОПР – 2013, но са прецизирани и допълнени съобразно препоръките на Доклада за междинна оценка от Юни 2017 год. При това, стриктно са спазвани посочените S M A R T изисквания към техните формулировки.

³ / Найденов, Н., Управление на проекти, Русенски университет, 2005, 2011, 2014.

Матрицата на индикаторите в Актуализирания ОПР – Ценово от 2017 год. се вижда от съдържанието на таблица 3.2 «Актуализирани приоритети, цели и мерки» (стр. 23). В случая е използвана релацията «Отгоре – Надолу, т.е.:

**Приоритет > Специфична цел > Описание на индикатора и надолу
Източник на информация > Базова (2017) и Целева стойност (2020 г.)**

Както се вижда от Таблица 3.2, формулировките на индикаторите са:

- **конкретни** (засягат МСП, регионални клъстери, фирми, проучвания и т.н.);
- **измерими** (брой, стойност – хил. лв., декари и др.);
- **постижими и реалистични** (ясни като действие от Община Ценово);
- **обозрими (обвързани) с времето** (стойност 2017 г. – планова 2020 г.)

Чрез изпълнението на планираните в Таблица 3.2 **мерки** (колона 1), оценявано по посочените **индикатори за резултат** (колона 2) **по информация от изпълнителя с конкретна честота** (колона 3) **при реална базова стойност към 2017 год.** (колона 4) и **целева планирана за 2020 год. стойност** (колона 5)

СЕ ПРЕДПОЛАГА ПОСТИГАНЕ НА СЛЕДНИТЕ ПО-ОБЩИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ В РАМКТЕ НА ТРИТЕ ПРИОРИТЕТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО:

Приоритет 1 „ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО“ до края на периода.

Общи въздействия (специфични цели):

1. Повишаване на производството и продукцията на местната икономика;
2. Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване на инвестиционния интерес към община Ценово;
.....
7. Развитие на алтернативен туризъм.

Приоритет 2 „РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ ЧРЕЗ УКРЕПВАНЕ НА КАПАЦИТЕТА И СЪЗДАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ УМЕНИЯ“

Общи въздействия (специфични цели):

1. Укрепване капацитета на общинска администрация и подобряване на координацията при изпълнение на общинския план за развитие;
2. Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от Община Ценово административни услуги;
.....
3. Развитие на социалните услуги и интеграция на уязвимите групи.

Приоритет 3 „ПОДОБРЯВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА И ЕКОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ“

Общи въздействия (специфични цели):

1. Обновяване и доизграждане на техническата (бизнес) инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентоспособна икономика;
2. Изграждане, разширяване и подобряване на техническата инфраструктура, подобряваща жизнената среда
3. Трайно подобряване на екологичното състояние на Община Ценово

Индикаторите за оценка на очакваното въздействие на екологичните мерки от Специфична цел 3 по-горе и по-специално на тези за ограничаване на вредното въздействие от изменението на климата, представени в Приложение 7 на Методическите указания на МРРБ от м. Октомври 2011 год. и разработения от нас нов Раздел 8, биха могли да се използват за пълното интегриране на Актуализирания план за развитие на Община Ценово 2014 – 2020 с политиката за устойчиво екологично развитие на регионите «над» Община Ценово – административни области, страната като цяло и Европейския съюз. За целта могат да се ползват конкретните индикатори за резултат и тези за въздействие, показани в края на Раздел 8 – **стр. 46**. Тъй като обаче в общините, а вероятно и на национално равнище няма опит както по формулирането на конкретни базови и целеви стойности, а така също по наблюдението и отчитането на тези до голяма степен «нови» по тип индикатори, целесъобразно е те да се анализират към края на програмния период (2019 – 2020 год.) и да се включат при изготвянето на последващата оценка на плана за развитие.

В заключение на Раздел 5.1 за индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на Актуализирания документ на ОПР Ценово в периода 2017 – 2020 год. може да се изтъкне, че:

1. Системата от индикатори е достатъчно съобразена с Методическите указания на МРРБ и (както се вижда от Таблица 3.2) включва ясни, уместни, конкретни и възможни показатели, повечето от които са преди всичко «Индикатори за резултат на равнище «Община»»;

2. Уточнени и представени в Таблица 3.2 са базовите стойности на индикаторите към момента на актуализация на план, както и целевите им стойности към края на периода на изпълнение на плана за развитие.

3. Уточнени са конкретните надеждни източници на информация за измерване или (отчасти) за субективна оценка на индикаторите за успех, преобладаващата част от които са на равнище «Община» или общинско НПО / предприятие.

4. Горните изводи по (1), (2) и (3) дават основание да се прогнозира, че ходът на оценката за изпълнението на плана за развитие се очаква да бъде устойчив във времето и обективен за резултатите, а в крайна сметка и да доведе до постигане на стратегическите цели за развитие на Община Ценово – т.е. да се оцени и комплексното въздействие на системата от индикатори върху степента на развитие в края на програмния период.

5.2. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Наблюдението и оценката на изпълнението на общинския план за развитие е комплекс от действие на **определени субекти**, наречени **органи за наблюдение**, с които действия се осъществява постоянен контрол по изпълнението на поставените цели, приоритети и мерките, свързани с тях. Наблюдението се насочва към осигуряването на необходимите предпоставки за постигане на законосъобразност, целесъобразност, устойчивост и ефективност на провежданите дейности по изпълнението на плана.

Системата за наблюдение и оценка на ОПР - Ценово е изградена в съответствие с нормативните изисквания и стандарти като включва формите и способите за събиране на информация, органите за наблюдение, както и съответната организация на работата. Тя успешно изпълнява и ролята за осигуряване на публичност при изпълнение на ОПР.

За да функционира достатъчно ефективно системата за наблюдение трябва да поддържа непрекъснат процес по събиране, предоставяне и анализ на достатъчна по обем и качество информация за хода на изпълнение на плана през целия планов период. С тази информация се подпомага вземането на управленски решения за регулиране и корекция на действията по изпълнение на плана.

Елементи на системата за наблюдение и оценка:

1. Субекти за наблюдение;
2. Правила за работата на субектите
3. Източници, методи и способи за осигуряване на информация;
4. Индикатори за наблюдение;
5. Правила за осигуряване на публичност и прозрачност.

Основна фигура в процеса за наблюдение и оценка на общинския плана за развитие е **Кметът на общината**, в качеството си на едноличен орган на местното самоуправление. Тук следва да отбележим, че същият не се разглежда като субект от системата за наблюдение и оценка, защото неговите управленски решения и действия са обект на наблюдение и оценка. **Кметът** обаче, изпълнява определени функции по организацията и информационното осигуряване на този процес. С негова заповед се определя екип, който разработва правила за наблюдение и оценка на изпълнението на плана за развитие. Правилата съдържат срокове и форми на документи за събиране на информация, подготовка на справочни материали и анализи, както и годишните отчетни доклади. Годишните отчетни доклади се съставят по определен от кмета ред и се представят пред Общинския съвет за обсъждане и приемане.

Цялостният процес по наблюдението и оценката на изпълнението на плана за развитие трябва да протича при спазването на следните принципи:

- Всеобхватност на наблюдаваните обекти;
- Откритост и прозрачност;
- Независимост и безпристрастност;
- Наличие на ясни правила и процедури за провеждане на мониторинг;
- Партньорство и взаимодействие на всички заинтересовани страни;

Компоненти на системата за наблюдение и оценка:

1. Органи за наблюдение

▣ **Общинският съвет**, като основен орган за наблюдение в изпълнение на своите правомощия трябва да поддържа **следните функции:**

- Изисква регулярно информация и данни по изпълнението на плана (най-вече под формата на годишни отчетни доклади на кмета) на базата на които провежда институционален контрол по реализацията на

заложените в плана мерки, респективно върху степента на постигане на целите;

- Осигурява координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, на всички заинтересувани страни на принципа на взаимно партньорство;
- Осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване;
- Обсъжда и одобрява отчетните документи внасяни от страна на кмета;
- Взема целесъобразни решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- Определя и предприема действия за осигуряване на публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност;
- Поддържа обратна връзка и взаимодействие със субектите на гражданското общество и бизнеса (граждани, НПО и юридически лица) за проучване на общественото мнение.

Констатациите от междинната оценка на ОПР недвусмислено показват, че е налице пълно съответствие с принципа за регулярност по отношение приемането на отчетните документи от страна на Общинския съвет, с една единствената забележка: **Липсва корективният ефект от страна на общинските съветници, поради отсъствието на критичен елемент подкрепен с определени препоръки и допълнения спрямо процеса на изпълнение на Общинския план за развитие.**

▣ **Обществен съвет за наблюдение и контрол**

Общественият съвет в общината е постоянно действащ консултативен и контролен орган от представители на всички заинтересовани страни – бизнес структури, гражданско общество, държавни институции и отделни експерти по конкретни секторни политики. В това си качество, обществения съвет **изпълнява точно определени функции** - провежда годишни събрания и приема свои доклади с оценка на резултатите от изпълнението на Общинския план. Формира заключения и прави предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Констатациите от междинната оценка на плана за развитие на Община Ценово отчитат добро взаимодействие на Обществения съвет с общинската администрация, с което **успешно** се реализира и изискването за осигуряване на партньорство, публичност и прозрачност.

Добре би било при взаимодействието на обществения съвет с останалите заинтересовани страни да се прилага определен инструментариум за действия, който може да използва следния арсенал:

- **Информирание** – информационни потоци с направление «администрация – граждани и граждански организация» , при които местните власти подготвят и предоставят информация за всички процеси по изпълнението на плана за развитие, в т. ч. степен на достигане на целите, разходване на финансови ресурси, пречки и

проблеми при реализацията на определени мерки, процедури по обществени поръчки за възлагане на изпълнението. Възможно е информирането да се осъществява чрез регулярни брифинги и пресконференции, радио съобщения, Интернет страницата на общината, отговори на отделни запитвания и други;

- **Консултиране** – това е двупосочна връзка, при която гражданските организации осъществяват обмен на информация с държавните и общинските институции. Консултациите могат да включват различни форми- оценки на бенефициентите, събиране на обратна информация и отзиви, срещи в общината, фокус групи, конференции, кръгли маси и обсъждания.

- **Ангажиране или активно участие (вземане на съвместни решения)** – връзка, основаваща се на партньорство с местните органи, при което гражданите и НПО вземат участие в процеса на разработване на конкретни дейности и политики. При него се признава ролята на гражданите в процеса на предлагане на варианти, въпреки че отговорността за окончателното решение или формулирането на дадена политика се поема от съответния компетентен орган.

▣ **Общинска администрация**

Общинската администрация изпълнява организационни и обслужващи функции, с които подпомага действията на Кмета на общината, който организира и ръководи процеса на наблюдение и контрол на Общинския план за развитие.

Осигуряването, подготовката и обработката на необходимата за наблюдение отчетна информация и данни се осъществяват от длъжностни лица, чиито функции са разписани в Устройствения правилник на администрацията и са възложени на определено структурно звено.

Администрацията подготвя и разработва **Годишните доклади за наблюдение и изпълнение** на Общинския план за развитие, представени от кмета за отчет пред другите органи за наблюдение и пред обществеността. Тези доклади подпомагат и външните експерти, които провеждат междинната и последващите оценки на плана за развитие. Администрацията осигурява с необходимата информация и останалите органи за наблюдение.

Препоръчваме, с оглед осигуряване на качествено текущо наблюдение за изпълнение на плана за развитие, през следващите години от плановия период да се разработват и годишни програми за реализация на заложените мерки – по източници на финансиране и времеви периоди, което досега отсъства в практиката на администрацията.

▣ **Външни експерти**

Използването на **външна (независима) експертиза** в процеса на наблюдение и контрол на **О П Р** е **нормативно определено** по отношение изготвянето на **предварителна, междинна и последващи оценки**. Това нормативно изискване включва **субекта на външния оценител** в процеса на оценяване с оглед осигуряването на обективен неутрален поглед върху изпълнението на плана и върху факторите и обстоятелствата, които му въздействат.

Възлагането на провеждане на междинната и последващата оценки се извършва при спазване на надлежния ред, чрез предварителен конкурентен избор

на външни оценители. **При избора на външни оценители се следва принципа за наличие на доказана експертиза, а не само подбор на икономически най-изгодната оферта.** Противната практика обикновено води до ниско качество на изпълнението и на съставените документи.

2. Регламентиращи документи и инструментариум

▣ Механизъм (правила/ за наблюдение и контрол на изпълнение на общински политики

Документът регламентира правилата и технологията за провеждане на наблюдение и контрол по изпълнението на общинските политики и стратегическите документи. В този документ се определя обхвата на мониторинга, етапите и процедурите за неговото осъществяване, участниците (заинтересованите страни) и инструментариума за включването им контролния процес, показателите /индикаторите/ за оценка на степента на изпълнение, съставяните документи и технологията по представяне на резултатите, изводите и препоръките.

Правилата се разработват от администрацията и се въвеждат в изпълнение със заповед на кмета.

▣ Правилник за работа на Обществения съвет за наблюдение и контрол

Документът урежда статута, състава, функциите и правилата за работа на Обществения съвет за наблюдение и контрол.

За да изпълнява Общественият съвет успешно ролята си на инструмент за пряка връзка и координация между кмета, администрацията и представителите на местните общности по въпросите на местното развитие е необходимо в неговия правилник да се уреждат следните въпроси: (1) реда и периодичността на провежданите от съвета заседания; (2) правомощията на неговия председател; (3) Задълженията и правомощията на участниците; (4) Реда за внасяне на предложения, становища, препоръки, резултати от наблюдения, теми за разисквания и начина за вземане на решения; (5) Формите за публично оповестяване на работата на обществения съвет и на неговите решения.

Обществения съвет за наблюдение и контрол провежда регулярни събрания всяка година, както и извънредни при оказала се необходимост.

▣ Документи и информация

▪ Годишни доклади

Годишните отчетни доклади се съставят от оправомощени длъжностни лица в администрацията и се представят от кмета пред Общинския съвет и обществеността за обсъждане и приемане. Те са основният носител на информация и данни от изпълнението на плана за развитие.

Годишните доклади са основата за провеждане на междинни и последващи оценки на ОПР и качеството им рефлектира и върху качеството на оценителните доклади. В съдържателен план се съставят систематизирано по приоритети, стратегически цели и мерки, което улеснява проследяването на изпълнението на плана. За информизиране на местната общност и гражданите годишните доклади се публикуват на Интернет – страницата на общината.

▪ **Годишни инвестиционни програми**

Съставянето на годишни инвестиционни програми е добра управленска практика на администрацията и подпомага от информационна и организационна гледна точка процеса по изпълнение на плана за развитие.

▪ **Програма за реализация на плана за развитие**

Програмата е неизбежен елемент на общинския план за развитие.

Докато ОПР е стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки и дейности, както и времевия период на тяхната реализация. Ако планът е устойчив документ и се актуализира при съответната оценка, то програмата за реализация може да бъде актуализирана периодично, в работен порядък, в зависимост от конюнктурата и необходимост от осигуряване на по-висока ефективност и ефикасност.

Структурира се по приоритети и включва конкретни проекти, прогнозните им стойности и сроковете за изпълнение.

▪ **База от данни**

Добра управленска практика е поддържането на **база от данни**, свързани със съставянето и изпълнението на плана за развитие. Базата от данни се поддържа от администрацията на електронен носител и предоставя неограничени възможности за пълна проследимост на всички събития, практически действия, ресурси и резултати от изпълнението на плана в хронологичен порядък, в т. ч. и статистически данни. По този начин тя способства за безупречно информационно осигуряване на цялостния процес по разработване, изпълнение и контрола на ОПР.

Като отделен информационен модул в базата от данни е полезно да се поддържа информация и за проектите на общината с приблизителна структура:

- ⇒ Реализирани проекти;
- ⇒ Проекти, в процес на реализация;
- ⇒ Проекти, в проектна готовност;
- ⇒ Проекти, в процес на подготовка за реализация.

6. ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Провеждането на държавната политика за регионално и местно развитие се основава на нормативно регламентирания принцип за осъществяване на партньорство, публичност и прозрачност на действията на всички нива.

Партньорството се осъществява, чрез осигуряване на пълноправно и равнопоставено участие на всички заинтересовани страни в този процес – държавни и местни административни органи, представители на неправителствения, гражданския и бизнес сектори, физически лица.

Кметът на общината и неговата администрация осигуряват достатъчна информация за актуализирания план за развитие на общината чрез всички комуникационни средства за масово осведомяване, чрез официалната Интернет –

страница на общината и посредством обявления в сградите на общинската администрация и кметствата.

Този процес на партньорство и публично съгласуване се поддържа и в периода на изпълнение на плана, като се осигуряват достатъчни и достъпни инструменти и процедури за обсъждане на заложените в плана мерки, за популяризиране на приоритетите сред съответните целеви групи, за приемане на предложения за подобряване на взаимодействието между заинтересованите страни.

Актуализираният план за развитие на Община Ценово е разработен в съответствие с принципа за партньорство, чрез включването на социално – икономическите партньори още в началния етап на неговото съставяне. Създаването на ефективни партньорства в процеса на планиране и изпълнение разширява възможностите за привличане на допълнителни финансови средства чрез участие в съвместни проекти.

За тази цел в плана за развитие са включени за реализиране мерки на база на принципа “Публично – частно партньорство” на проекти с участието на общината и бизнеса при разпределени ангажименти на участие.

Принципът на публичност и прозрачност изисква процедурите по разработването, приемането, наблюдението и отчитаното на Общинският план за развитие да се извършват в условията на пълна прозрачност, откритост и публичност пред местната общност и гражданите.

Актуализираният план за развитие се публикува на официалната Интернет страница на общината. На страницата задължително се публикуват и годишните отчети за изпълнение на плана. В рамките на всеки разработен и реализиран проект се предвиждат мерки и съответни действия за информиране на целевите групи, в т. ч. и провеждане на периодични информационни кампании.

Общинската администрация през целия планов период провежда политика за непрекъснатото информиране и въвличането на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдение и оценка на актуализирания план за развитие, чрез използване на различни инструменти:

- Организиране и провеждане на обществени обсъждания
- Провеждане на периодични срещи между заинтересованите страни;
- Осигуряване на участие в съвместни проекти;
- Привличане на представители на заинтересованите страни в наблюдението на изпълнението на плана за развитие;
- Организиране на форуми и други събития в рамките на съответните проекти за идентифициране на проблемите и за мобилизиране на местните ресурси.

В случаите на реализация на съвместни проекти с други общини се организират и провеждат съвместни информационни кампании за огласяване на целите и приоритетите на проекта.

7. АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО ДО КРАЯ НА ПРОГРАМНИЯ ПЕРИОД

Съгласно ЗРР, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания на МРРБ, актуализираната Програма за реализация на ОПР – Ценово до края на Програмния период има за задача да конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектите за постигане на целите за развитие.

С Актуализираната програма за реализация на ОПР – Ценово са определени актуалните пакети от мерки и проекти за реализация на осъвремените приоритети в рамките на стратегическата цел и специфичните цели за развитие на Общината до 2020 (2022 год.). Актуализирани са финансовите ресурси, необходими за изпълнението на проектите, както и конкретните изпълнители, и обвързаността с периода от 4 до 6 години до края на програмния период – ПРИЛОЖЕНИЕ 3.

Актуализираната програма за изпълнение се базира на Таблица 3.2 за приоритетите, стратегическите цели и мерките на актуализирания план за развитие. В общи линии, Програмата за реализация на ОПР – Ценово в нейната финансова конкретизация за индикативно финансиране на проектите съответства на информацията от Индикативната финансова таблица (ПРИЛОЖЕНИЕ 2) с логичната уговорка, че списъкът на проектите в рамките на всяка мярка е ИНДИКАТИВЕН както по описание, така и като финансова конкретизация. Поради това в общия случай, Индикативната финансова таблица има максималистичен характер и позволява към мерките от Програмата за реализация да се добавят нови индикативни проекти, които биха били необходими за устойчивото балансирано развитие на територията на Община Ценово и на общностите в нея до края на програмния период.

Актуализираните проекти по мерките в ОПР са свързани със специфичните цели, приоритетите и стратегическите цели на развитието. Програмата за реализация позволява проектите да могат да бъдат представени и да бъдат проследявани за всяка от годините на оставащия отрязък от програмния период.

Очакваните резултати от изпълнението на индикативните проекти са целесъобразни съобразно заложените специфични цели в актуализирания ОПР и се очаква да бъдат ефективни относно предвиденото финансово осигуряване.

Формулировките на проектите и обвързването им с изпълнители и времеви период стгласно т.нар. S M A R T изисквания от теорията за управление на програми и проекти позволяват изпълнението на всеки проект да бъде планирано своевременно и оценявано съгласно предписанията на Методическите указания и конкретната практика в общинската администрация.

В заключение и като обобщение може да се изтъкне, че Програмата за реализация на ОПР – Ценово за периода до 2020 (2022) година е в пълно съответствие с изискванията за разработване от ЗРР, Правилника и Методическите указания на МРРБ. Тя включва всички препоръчителни елементи – актуализирани приоритети съгласно стратегическите цели, специфични цели, мерки и проекти, обвързани с необходимото индикативно финансиране и план за изпълнение по годините от оставащия програмен период. Успешното изпълнение на Програмата за реализация на ОПР се очаква да доведе до икономически ръст и развитие на територията вкл. качеството на живот на местните общности в Общината.

8. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ

Настоящият раздел в Актуализирания документ на ОПР – Ценово се разработва съгласно актуализирания през 2016 год. Закон за регионалното развитие (чл. 13 ал. 2). За целта на разработката са използвани както предписанията на МУ на МРРБ от м. Октомври 2011 год., така и съвременни материали на водещи НПО по проблема за ограничаване на изменението на климата и адаптацията към вече настъпилите промени.⁴

Промените в климата се дължат основно на **три фактора (причини)**:

- глобалното затопляне вследствие на антропогенната (от човека) дейност, водеща до отделянето на въглероден двуокис и метан в атмосферата;
- намаляването на валежните количества и водните запаси като цяло;
- замърсяването на въздуха с вредни газове.

Вследствие на това, наблюдават се тенденции, климатът, южно от Стара планина, да става все **по-средиземноморски, а на север - плодородните земи** бавно да се опустиняват. Промените в климата ще окажат влияние и на секторите, които зависят от температурите и валежите. Това са **селското стопанство, лесовъдството, енергетиката и туризмът**.

Съгласно наложилата се квалификация, възможно е да се използват три вида мерки за ограничаване изменението на климата

- МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ
- МЕРКИ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА ПРИ БЕДСТВЕНИ ПОСЛЕДИЦИ
- МЕРКИ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА ЩЕТИТЕ чрез застрахователна система.

Втората група мерки се предприемат обикновено при необходимост, а третата трябва да има и съществен оттенък на взаимодействие „държава – застрахователен бизнес“. Поради това, и съобразно практиката на разработваните стратегически документи за национално, регионално и местно (общинско) развитие, е възможно и целесъобразно да се планира преди всичко МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ.

В Раздел 3.2 на Актуализирания документ на ОПР – Ценово (стр. 18 – 29) са включени две актуализирани екологични мерки, имащи отношение към проблема:

- **Мярка 1.2** към Специфична цел 1 на Приоритет 3 с **индикатор за резултат** „Брой домакинства/предприятия, обслужвани от нови/подобри системи за газифициране и ВЕИ“;
- **Мярка 3.1** към Специфична цел 3 на Приоритет 3 с **индикатор за резултат** „Брой изградени / доставени пунктове за мониторинг на средата“;
- **Мярка 3.2** към горната специфична цел с **индикатор** „Брой актуализации на Програмата за опазване на околната среда.

Необходимо е обаче в Община Ценово да се планират и реализират до края на настоящия програмен период целенасочени инициативи и подходящи проекти за

⁴ / Материали в пресата на Централно и източноевропейски екологичен център – София.

превенция с цел ограничаване на измененията на климата. Това трябва да са преди всичко **стъпки за компенсиране и отслабване на измененията в климата**.

Най-важните от тях са: (1) последователното провеждане на политика на екологично (органично) земеделско производство; (2) енергийна ефективност на сградите; (3) намаляване на емисиите от метан чрез утилизирани отпадъците от животновъдството и растениевъдството; (4) въвеждане на ВЕИ като слънчеви батерии за обществени и частни сгради, малки вятърни електроцентрали и др.

В тази връзка, освен мерките и проектите от „актуализираната“ Таблица 3.2, в актуализираната програма за реализация на плана **по Приоритет 3** може да се включи нова допълнителна **Специфична цел 4** със следните мерки:

Специфична цел 4: Превенция на неблагоприятни изменения в климата

Мярка 4.1: Запознаване на населението със състоянието на антропогенно натоварените територии в общината.

Проект: Проучване на видовете фактори, въздействащи върху климата и конкретните суб-територии на въздействие. Индикативно финансиране – **30 хил. лв.** по Оперативна програма. Период на изпълнение на проекта: 2018 – 2019 год.

Индикатор за резултат: Относителен дял (%) на антропогенно натоварените територии от общата територия на Община Ценово.

Индикатор за резултат: Изменение на емисиите парникови газове (приравнени към въглероден двуокис), оценено от подвижния пункт за мониторинг на околната среда по Мярка 3.1 към Специфична цел 3 на Приоритет 3.

Мярка 4.2: Рекламирање и популяризиране на възможностите за намаляване на глобалното затопляне на територията на Община Ценово

Проект: Демонстрационен проект за утилизирани на биомаса от земеделското производство в Община Ценово. Индикативно финансиране – 200 хил. лв. по ПРСР или по Стратегия за местно развитие на МИГ „Ценово – Свищов“; Период на изпълнение на проекта: 2019 – 2020 год.

Проект: Демонстрационна „пасивна екологична къща“ в проекти за селски туризъм“ – 200 хил. лв. по мярка 6.4 на ПРСР или по Стратегия за местно развитие на МИГ „Ценово – Свищов“; Период на изпълнение на проекта: 2019 – 2020 год.

Индикатор за резултат: количеството метан / въгледвуокис отделяно в атмосферата над територията на проекта.

Индикатор за въздействие: Степен на постигане на националните цели за използване на възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност – чрез оценка на спестената енергия от прилагане на ВЕИ в Община Ценово и пропорционално въздействие върху националната атмосфера.

В заключение на раздела за индикативните мерки за ограничаване на неблагоприятното изменение на климата вследствие затопляне на атмосферата и/или отделянето на емисии от вредни газове ще изтъкнем, че въпреки тяхната на пръв поглед отдалеченост от сегашния дневен ред за развитие на материалния капитал в общините, правилното и отговорно отношение към проблема ще доведе до повишаване на качеството на живот на населението в Община Ценово.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Актуализираният документ на плана за развитие на Община Ценово 2014 – 2020 г. на Община Ценово е извършен от експерти на Асоциация за регионално развитие на Област Русе (ARPP). Творческото участие на експертите при разработването на актуализирания документ е, както следва:

- проф. Николай Найденов – Раздели 1, 2, 3, 5.1, участие в 7, 8; Въведение, Заключение, Приложение 1, участие в Приложение 3; координиране на изпълнението, научна редакция;
- маг. ик. Милко Балкански - Раздели 4, 5.2, 6, участие в 7; Приложение 2 „Индикативна Финансова таблица“; участие в Приложение 3 „Актуализирана програма за реализация“
- Наталия Венелинова – участие в подраздели 1.2 и 1.3.

В резултат на извършената Актуализация и на основание констатациите в представения доклад за междинната оценка на плана от м. Юни 2017 год., експертите от екипа очакват устойчиво в период изпълнение Плана за развитие на Община Ценово за оставащия програмен период до края на 2020 (2022) година.

Представеният актуализиран документ на ОПР на Община Ценово подлежи на последваща оценка в края на програмния период с оглед на разработването на плана за следващия програмен период.

Л И Т Е Р А Т У Р А (по азбучен ред)

1. Доклад за изпълнението на междинна оценка на Общинския план за развитие на Община Ценово, Област Русе. Юни 2017 год.
2. Закон за местната администрация и местното самоуправление
3. Закон за регионално развитие. ДВ, бр. 50/2008, посл. изм. ДВ, бр. 13/2017
4. Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Р България, регионални планове за развитие, областни стратегии за развитие и общински планове за развитие (2014 – 2020), МРРБ, Заповед No РД-02-14-2402/22.11.2011
5. Найденов, Н., Управление на проекти, Русенски университет, 2014 г.
6. Национална програма за демографско развитие на Р България (2006 – 2020)
7. Национална стратегия за регионалното развитие на Р България (2012 – 2022)
8. Областна стратегия за развитие на област Русе за периода 2014 - 2022
9. Общински план за развитие на община Ценово, Русенска област за периода 2014 – 2020. Разработка на „И – Финанси“ ЕООД, съгласно Договор за БФП 13-13-5/27.11.2013 между община Ценово и ОП „Административен капацитет
10. Правилник за прилагането на Закона за регионалното развитие
11. Регионален план за развитие на Северен централен район 2014 – 2020.
12. Стратегия „Европа 2020“ на Европейския съюз.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ТАБЛИЦИ С ИНФОРМАЦИЯ КЪМ РАЗДЕЛ 1

КАТЕГОРИИ НА НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА ОБЩИНА ЦЕНОВО - Таблица 1 Приложение

Категори	Пред- приятия	Произведена продукция ¹	Нетни приходи от продажби	Заети лица ²	Наети лица ²	Разходи за възнаграж- дения	ДМА
	Брой	Х и л я д и л е в а		Б р о й		Х и л я д и л е в а	
	170	21 318	24 641	490	345	2 021	16 062
Д	68	18 075	17 287	284	222	1 376	13 817
	16	863	1 003	46	33	119	1 767
	86	2 380	6 351	160	90	526	478
	169	21 581	27 033	483	343	2 081	17 227
Д	68	17 611	18 309	262	205	1 418	15 099
	16	1478	1402	63	52	208	1344
	85	2492	7322	158	86	455	784
	169	22 743	28 603	501	352	2 205	16 638
Д	71	17 895	19 241	280	216	1 537	14 231
	15	2553	2607	66	54	254	1402
	83	2295	6755	155	82	414	1005
	183	27 945	33 316	493	335	2 315	17 800
Д	81	19 705	20 542	282	214	1 707	15 843
	17	6115	6227	61	50	237	1244
	85	2125	6547	150	71	371	713

Таблица 2_ Приложение
Тенденции за икономическите показатели в периода 2012–2015 г.

Вид на икономическия сектор	Изменение на икономическия показател, %			
	Нетни приходи от продажби	Общо заети лица в общината	Разходи за възнаграждения	Разходи за ДМА
Селско и горско стопанство	+ 18,0	постоянни	+ 24,0	+ 13,2 %
Индустрия	+ 620,0	+ 32,6	+ 90,0	- 30,0
Услуги	постоянни	- 6,3	- 30,0	+ 260,0
Общо за всички сектори	+ 35,0	постоянни	+ 16,0	+ 10,8

Таблица 3_ Приложение
Брой заети в най-големите предприятия на община Ценово към 2016 год.

Наименование на предприятието, седалище и вид на производството	Брой заети
1. ППК „Старт – 93“с. Караманово (зърнени, технически, фуражни култури)	70
2. „Еколес 2002“ ЕООД – с. Ценово (горско стопанство и дърводобив)	38
3. „Полис инженеринг“ ЕООД – с. Ценово (строителство, тръбопроводи)	22
4. ЗКПУ „Янтра“ – с.Ценово (селско и ловно стопанство и свързани услуги)	21
5. „Надежда 2008“ ООД – с. Белцов (селско стопанство)	14
6. ЕТ „Маринела Симитчиева“ – с. Ценово (хлебни и сладкарски изделия)	13
7. „Наутилус“ ООД – с. Ценово (магазин и заведение)	12
8. ЕТ „Сика–Симеон Монеv и др.“ – Ценово (ПВЦ дограма, мебели)	12
9. ЗКПУ „Зора – Белцов“ – с. Белцов (селско стопанство)	11
10. ЕТ „Галина Александрова“ – с. Ценово (селско стопанство)	10

Таблица 4_ Приложение
Изменение на разпределението на земята по фондове 2013 – 2016 г.

Вид на фонда	Края на 2013 г., хил. дка	Края на 2016 г., хил. дка	Изменение, %
1. Селскостопански фонд	203,06	221,53	+ 9,1
2. Горски фонд	4,92	17,14	+ 3,5
3. Фонд „Населени места“	9,35	9,55	+2,1
4. Фонд „Водни площи“	7,59	8,64	+13,8
5. Фонд „Инфраструктура“	1,05	1,15	+8,9
6. Обработваема земя	159,57	165,66	+9,9
7. Необработваема земя	1,087	0,888	-18,4
8. Депа за отпадъци	96,00	96,00	0
9. Земеделски площи	159,57	165,66	+3,8
10. Земедел. площи вкл. трайни насажд.	171,73	184,82	+7,6
11. Общо имоти, броя	26 434	26473	0,1
12. Среден размер на имотите, дка	6,5	7,0	+7,7

Таблица 5_ Приложение
Брой жители в община Ценово по населени места към 31.12.2016

Населено място	Брой жители	
	01.02.2011 г.	31.12.2016 г
с. Белцов	446	371
с. Беляново	125	100
с. Джулюница	270	215
с. Долна Студена	828	749
с. Караманово	887	780
с. Кривина	440	379
с. Новград	957	850
с. Пиперково	361	280
с. Ценово	1 579	1 450
Община Ценово	5 923	5174

Таблица 6_ Приложение

Брой жители в община Ценово (2007-2016г.)				
Брой жители	Година			
	2013	2014	2015	2016
Община Ценово	5554	5445	5325	5174

Таблица 8
Население по населени места и възраст към 31.12.2016 г. навършени години

Населено място/ Възрастови групи	0 - 9	10-19	20 - 29	30 –39	40 -49	50 – 59	60 – 69	70 – 79	80 – 89	90 +
с. Белцов	8	17	24	29	35	70	93	66	24	5
с. Беляново	3	2	10	4	9	20	16	22	14	-
с. Джулюница	2	7	20	13	16	32	42	48	33	2
с. Долна Студена	72	66	83	72	95	107	99	116	34	5
с. Караманово	61	55	73	61	88	88	125	144	79	6
с. Кривина	5	5	13	17	32	62	72	107	61	5
с. Новград	44	56	72	94	105	129	142	134	65	9
с. Пиперково	4	6	9	21	17	39	74	68	38	4
с. Ценово	102	135	133	149	186	233	215	191	94	12
Община Ценово	301	349	437	460	583	780	878	896	442	48

Таблица 9_Приложение

Разпределение на населението по полова структура в периода 2012-2016 г. (%)

2012		2013		2014		2015		2016	
Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени
49,9	50,1	50,2	49,8	50,0	50,0	50,3	49,7	50,4	49,6

Таблица 10_Приложение

Брой на населението под, в и над трудоспособна възраст за периода 2001-2016 г.

	2012	2013	2014	2015	2016
Население под трудоспособна възраст (брой)	539	533	532	506	497
Население в трудоспособна възраст (брой)	2842	2795	2733	2682	2629
Население над трудоспособна възраст (брой)	2285	2226	2180	2137	2048
Коефициент на възрастова зависимост (%)	79,0	XXX	XXX	XXX	XXX

Забележка за трудоспособната възраст по години:

- през 2012: жени от 16 до 60 години и 4 месеца и мъже от 16 до 63 години и 4 месеца
- през 2013: жени от 16 до 60 години и 8 месеца и мъже от 16 до 63 години и 8 месеца
- през 2014: жени от 16 до 60 години и 8 месеца и мъже от 16 до 63 години и 8 месеца.
- през 2015: жени от 16 до 60 години и 8 месеца и мъже от 16 до 63 години и 8 месеца.
- през 2016: жени от 16 до 60 години и 10 месеца и мъже от 16 до 63 години и 10 месеца.

Таблица 11_ Приложение

Самоопределяне на населението по етническа принадлежност в община Ценово и по населени места към 01.02.2011 г.

Община Населено място	Лица, отговорили на доброволен въпрос за етническа принадлежност	Етническа група			
		българска	турска	ромска	друга
Община ЦЕНОВО	5 307	4 669	444	177	6
С. БЕЛЦОВ	437	436	-
С. БЕЛЯНОВО	125	125	-	-	-
С. ДЖУЛЮНИЦА	256	256	-	-	-
С. Д. СТУДЕНА	520	515	-	4	..
С. КАРАМАНОВО	711	696	-	14	..
С. КРИВИНА	465	460	3
С. НОВГРАД	922	644	273
С. ПИПЕРКОВО	359	316	41
С. ЦЕНОВО	1 512	1 221	127	156	3

Таблица 12_ Приложение

Разпределение на лекарските практики в община Ценово

Населено място	Брой лекарски практика	Среден брой население на една лекарска практика	Център на лекарската практика
с. Ценово, с. Белцов	2	1013	с.Ценово
с. Долна Студена	1	828	с. Долна Студена
с. Новград, с. Джулюница	1	1227	с. Новград
с. Караманово, с. Пиперково	1	1210	с. Караманово
с. Кривина, с. Беляново	1	595	с. Кривина

Източник : РЗИ – Русе

Таблица 13_Приложение

Водоизточници и помпени станции в Община Ценово

Населено място	Наименование на водоизточника	Разрешено водно количество по разрешително за водовземане, мкуб. /год.
с. Ценово	ПС "Ценово"	17673
с. Ценово	Изворите	43183
с. Караманово	ПС "Караманово-нова"	
	Овчарски дол	15768
	Дърварски дол	
с. Караманово	ПС "Караманово-стара"	
с. Пиперково	ПС "Пиперково"	
	Русев геран	
	Спиридонов геран	
	Студен кладенец	
с. Новград	ПС "Нов град"	118980
	ПС "Беляново"	33975
	Изтока	
с. Джулюница	ПС "Джулюница"	
с. Кривина	ПС "Кривина"	
с. Кривина	Кръшлян	

Източник: ВиК ООД – Русе

Таблица 14_Приложение

ВиК мрежа в Община Ценово по населени места

№	ОБЩИНА ЦЕНОВО	Водовод	Вътрешна мрежа	Домови отклонения	Мрежа от съоръжения	Общо мрежа
		м	м	бр	м	м
1	с. Ценово	15239	22957	726	6000	44196
2	с. Белцов	9366	11954	268	2296	23616
3	с. Д. Студена	1266	12831	378	3144	17241
4	с. Караманово	2405	28319	517	4456	35360
5	с. Пиперково	11308	11794	261	2280	25382
6	с. Новград	3090	18049	388	3304	24443
7	с. Беляново	6462	6173	85	744	13379
8	с. Джулюница	6770	7922	179	1552	16244
9	с. Кривина	5685	13817	310	2664	22166
	Всичко:	61591	133816	3112	26440	222027

Таблица 15_ Приложение
Генериране на битови отпадъци в селищата на Община Ценово към 2013 г.

№ по ред	Землище	Отпадъци в тона
1.	Ценово	799
2.	Караманово	437
3.	Новград	432
4.	Долна Студена	390
5.	Белцов	205
6.	Кривина	204
7.	Пиперково	167
8.	Джулюница	116
9.	Беляново	59
	ОБЩО:	2 809

Таблица 16_ Приложение
Структура на битовите отпадъци към 31.12.2013 г.

Битови отпадъци	Количество, %
Органични кухненски	20.00%
Градински	33.00%
Хартия и картон	8.00%
Пластмаса	7.00%
Стъкло	4.00%
Текстил	2.00%
Гума, кожа	2.00%
Дървени отпадъци	3.00%
Метални отпадъци	2.00%
Други	19.00%

Таблица 7_Приложение

ие по населени места и пол в община Ценово и град Русе към 31.12.2016

	2013			2014			2015			2016		
Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
76549	147817	71647	76170	147055	71315	75740	145765	70758	75007	144936	70367	74569
2821	5554	2784	2770	5445	2723	2722	5325	2679	2646	5174	2607	2567
196	392	203	189	377	195	182	387	199	188	371	191	180
60	111	53	58	112	53	59	107	51	56	100	49	51
127	240	120	120	234	118	116	229	117	112	215	109	106
409	804	400	404	795	392	403	769	384	385	749	375	374
433	841	420	421	825	405	420	810	398	412	780	383	397
231	422	200	222	405	192	213	390	187	203	379	182	197
459	911	452	459	887	442	445	869	432	437	850	424	426
164	323	162	161	315	159	156	300	154	146	280	146	134
742	1510	774	736	1495	767	728	1464	757	707	1450	748	702

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА ЗА ПЕРИОДА 2017 – 2020 /хиляди лева/

Приоритети – П; Специфични цели – СЦ

ПРИОРИТЕТИ СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ МЕРКИ	ОБЩО	ПУБЛИЧНО ФИНАНСИРАНЕ				ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ					
		Общински бюджет	Дял %	Републи- кански бюджет	Дял %	Европейски фондове	Дял %	Частно финан- сиране	Дял %	Други източници	Дял %
Приоритет 1 Интелигентен растеж и икономическо развитие	5563	320	5,8%	1108	20%	3290	59%	835	15%	10	0.2%
Специфична цел 1 Повишаване на производството и продукцията на местната икономика	332	77	23%	70	21%	165	50%	20	6%	0	0
1.1. Създаване на условия за стимулиране на МСП	27	27		0		0		0		0	
1.2. Участие на местния бизнес в регионални кълстери и мрежи	60	10		50		20		20		0	
1.3. Подкрепа за фирми производители от общината	45	10		10		25		0		0	
1.4. Създаване на бизнес център за информация, обучение и съвети на МСП	200	30		10		120		0		0	
Специфична цел 2 Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване на инвестиционния интерес	1325	80	6%	195	15%	890	67%	150	11%	10	1%
2.1. Повишаване на конкурентоспособността чрез маркетинг, поощряване на инвестициите и координиране на икономическото развитие.	40	5		5		10		10		10	
2.2. Подкрепа за развитие на бизнес и пазарната инфраструктура	700	40		80		540		40		0	

2.3. Подкрепа на ново технологично развитие	520	20		100		300		100		0	
2.4. Развитие на информационно общество, подпомагащо бизнеса	65	15		10		40		0		0	
Специфична цел 3 Оптимално използване на природните ресурси за развитие на земеделието	3135	80	2%	750	24%	1905	61%	400	13%	0	0
3.1. Развитие на растениевъдството животновъдството	170	20		120		30		0		0	
3.2. Подобряване достъпа до земеделските стопанства и естетизиране ландшафта на територията	200	20		40		140		0		0	
3.3. Подмяна и увеличаване на трайните насаждения	2000	0		400		1200		400		0	
3.4. Оптимизиране поливното земеделие	700	30		170		500		0		0	
3.5. Засаждане нови и възстановяване на съществуващи горски масиви	65	10		20		45		0		0	
Специфична цел 4 Подобряване на маркетинга, организацията и качеството на производството в аграрния сектор	90	10	11%	15	17%	50	55%	15	17%	0	0
4.1. Осигуряване на актуална информация и повишаване научното обслужване в аграрния сектор	0	0		0		0		0	0	0	
4.2. Подпомагане приспособяването на фермерите към нарастващите изисквания на стандартите на ЕС	0	0		0		0		0	0	0	
4.3. Укрепване на съществуващите и създаване на нови браншови организации на производители	30	0		5		20		5		0	
4.4. Изграждане на земеделски тържища	60	10		10		30		10		0	
Специфична цел 5 Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата	390	17	4%	38	10:%	85	22%	250	64%	0	0

програмиране и управление на усвояването на фондове на ЕС, национални и местни източници	5	5	100%	0		0		0		0	
Специфична цел 2											
Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от общината административни услуги	80	10	12%	15	19%	55	69%	0	0	0	0
2.1. Предоставяне на комплексни административни услуги на гражданите и бизнеса и развитие на електронното управление	50	5		8		37		0		0	
2.2. Развитие на общинския информационен център	30	5		7		18		0		0	
Специфична цел 3											
Засилване на вътрешнообщинското и междуобщинското сътрудничество	10	5	50%	0		5	50%	0	0	0	0
3.1. Обучение на местните партньори за подпомагане партньорството и управление на съвместни програми	10	5		0		5		0		0	
3.2. Създаване на подходи за насърчаване на местното развитие	0	0		0		0		0		0	
Специфична цел 4.											
Постигане на гъв-кав пазар на труда и социална интеграция	50	20	40%	0	0	30	60%	0	0	0	0
4.1. Изграждане на информационна система за търсената от инвеститори работна сила и налични специалисти	30	10		0		20		0		0	
4.2. Развитие на професионални умения в подкрепа на икономическа активност и адаптивността на човешките ресурси	20	10		0		10		0		0	
Специфична цел 5											
Повишаване качеството на образованието	750	20	4%	100	13%	620	83%	0	0	0	0

5.1. Модернизиране на сградния фонд и оборудване на училищата	700	20		80		600		0		0	
5.2. Въвеждане на информационни и комуникационни технологии в училищата	50	10		20		20		0	0	0	
Специфична цел 6 Подобряване на качеството на здравните услуги и на свободния достъп до тях	30	10	33%	20	67%	0	0	0	0	0	0
6.1. Провеждане на общинска политика в областта на здравните услуги	30	10		20		0		0		0	
Специфична цел 7 Развитие на културата, спорта и младежки дейности	1930	70	4%	300	16%	1560	80%	0	0	0	0
7.1. Развитие на културата, опазване и експониране на културно-историческото наследство	1200	40		160		1000		0		0	
7.2. Развитие на местата за спорт/отдых	700	20		120		560		0		0	
7.3. Развитие на младежките дейности	30	10		20		0		0		0	
Специфична цел 8 Развитие на социалните услуги и интеграцията на уязвимите групи	770	50	7%	155	20%	560	73%	0	0	0	0
8.1. Развитие на социалните услуги	700	40		145		510		0		0	
8.2. Интеграция на уязвими групи	70	10		10		50		0		0	
Приоритет 3 Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие	18650	920	5%	2392	13%	151888	81%	150	1%	0	0
Специфична цел 1: Обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура, за развитие на конкурентоспособна общинска икономика и повишаване доходите на населението	12250	605	5%	1395	11%	10250	84%	0	0	0	0
1.1. Подобряване параметрите и състоянието на транспортната инфраструктура с регионално значение	9500	500		1000		8000		0		0	

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОПР – ЦЕНОВО ЗА ПЕРИОДА 2017-2020 Г.

ПРИОРИТЕТ, СПЕЦ. ЦЕЛ (СЦ) МЯРКА (М), ПРОЕКТ (П)	Финансиране, хил. лв.	Отговорна институция (община)	Година на финансиране			
			2017	2018	2019	2020
ПРИОРИТЕТ 1: Интелигентен растеж и икономическо развитие						
С Ц 1.1: Повишаване производството и продукцията в промишлеността и селското стопанство						
М 1.1.1: Създаване на условия за стимулиране на МСП						
П 1: Анализ на потребностите и подкрепа на МСП за получаване бизнес услуги	27	Ценово, МИГ				
М 1.1.2: Участие на местния бизнес в регионални клъстери и мрежи						
П 1: Проучване на създадени и потенциални клъстери и мрежи в региона	20	Ценово, МИГ				
П 2: Организиране на срещи и партньорства за участие на МСП в клъстери и мрежи	30	Ценово, МИГ				
М 1.1.3: Подкрепа за фирми производители от общината						
П 1: Проучване и подготовка на проекти за обучение на МСП по техен интерес	45	Ценово, МИГ				
М 1.1.4: Създаване на бизнес център за подкрепа на МСП						
П 1: Проучване и подготовка на проект за бизнес център за подкрепа на МСП	200	Ценово, МИГ				
С Ц 1.2: Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване инвестиционния интерес към общината						
М 1.2.1: Повишаване конкурентоспособността чрез маркетинг, инвестиции и координиране на икономическото развитие						
П 1: Разработване на бизнес профил на инвестиционните активи в общината и проучване на потенциални инвеститори	30	Консултанти				
М 1.2.2: Подкрепа за развитие на бизнес и пазарната инфраструктура						
П 1: Проект за участие на местни производители в регионални, национални и международни изложения и панаири;	50	Ценово				
П 2: Проект за ежегодно търговско изложение за екологични хранителни продукти;	50	Ценово, МИГ				
П 3: Подготовка на инвестиционен проект за база за предварителна обработка, текущо съхраняване и пакетиране на плодове	88					

П 4: Създаване гаранционен фонд и фонд рисков капитал в подкрепа на местния бизнес	500	ОП „ИК”, МИГ				
М 1.2.3: Проучване на ново технологично развитие						
П 1: Проучване на площадки за изграждане на нови производствени предприятия	10	Ценово				
П 2: Изграждане/обновяване на прилежащите комуникации към съществуващите производствени предприятия	300	Ценово				
П 3: Разработване на общинска иновационна стратегия	10	Ценово				
П 4: Иновации в енергийна ефективност и опазване на околната среда	200	Ценово				
М 1.2.4: Развитие на информационно общество, подпомагащо бизнеса						
П 1: Комуникационна стратегия за осигуряване на достъп до информация;	10	Ценово				
П 2: Подпомагане на МСП за ефективно използване на И К Т за бизнеса;	5	Ценово				
П 3: Подобряване достъпа до развитието на он-лайн публични и бизнес услуги	50	Ценово				
С Ц 3: Оптимално използване на природните ресурси за развитие на селското стопанство						
М 1.3.1: Развитие на растениевъдството и животновъдството						
П 1: Изготвяне на бизнес проекти за подкрепа на земеделски производители	30	НССЗ, консул.				
П 2: Компетентна информация за породи, изисквания за качество, пазарни конюнктури	-	НССЗ				
П 3: Разширяване на ветеринарната помощ за общината	100	Ценово				
П 4: Инвестиционни бизнес проекти за отглеждане на култивирани билки.	40	Ценово, конс.				
М 1.3.2: Подобряване достъпа до земеделските стопанства и естетизиране на ландшафта на общината						
П 1: Изграждане и стабилизиране на селскостопанските пътища	100	Ценово				
П 2: Устройване на полски чешми, крайпътни залесявания, заслони, места за почивка	100	Ценово				
М 1.3.3: Подмяна и увеличаване трайните насаждения с 3000 дка						
П 1: Засаждане на нови 3000 дка трайни насаждения в Общината	1950	Зем. производ.				

М 1.3.4: Оптимизиране на поливното земеделие						
П 1: Създаване, методическа и организационна помощ на сдружения за напояване	10	Ценово				
П 2: Публичен проект за ремонт и обновяване на 500 дка напоителни полета	650	Ценово, МЗХ				
П 3: Актуализиране и картиране на микрорайоните, подходящи за поливно земеделие	30	Ценово, МЗХ				
М 1.3.5: Засаждане и/или възстановяване на 100 дка нови горски масиви	65	Д Г С - Бяла				
С Ц 1.4: Подобряване на маркетинга, организацията и качеството на производство в аграрния сектор						
М 1.4.1: Осигуряване на актуална информация и ефективно научно обслужване чрез сайта на общината и 2 обучения от Об ЗС – Ценово и НССЗ – офис Русе	-	ОбЗС Ценово НССЗ - Русе				
М 1.4.2.: Приспособяване на фермерите към повишени изисквания на стандартите на ЕС чрез 3 обучения от Об СЗ , НССЗ – Русе и МИГ	-	ОбЗС Ценово НССЗ - Русе				
М 1.4.3: Укрепване на съществуващите и създаване на нови организации на земеделски производители чрез помощ от Об ЗС, НССЗ и частни консултанти	30	ОбЗС Ценово НССЗ - Русе				
М 1.4.4: Изграждане и организиране на 3 броя земеделски тържища в общината	60	Ценово, МИГ				
С Ц 1.5: Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата						
М 1.5.1: Привличане на инвеститори в предприятие за преработване на плодове и зеленчуци чрез устройство на територия - земя, осигуряване на инфраструктура	350	Частни инвеститори				
М 1.5.2: Подпомагане инициативи за МСП чрез срещи, предоставяне на терен и др.	20	Ценово				
М 1.5.3: Подпомагане на частни инициативи за създаване на местни туристически продукти, услуги и др. чрез предоставяне на общински активи, облекчения и др.	20	Ценово				
С Ц 1.6: Развитие на алтернативен туризъм						
М 1.6.1: Професионална промоция и реклама на туристически обекти и услуги						
П 1: Интерактивен софтуер за информация и реклама на туристически услуги	30	Ценово, МИГ				
П 2: Посетителски център и постоянна изложба на културни обекти на Община Ценово	80	Ценово, МИГ				
М 1.6.2 Създаване на актуализирана общинска програма за алтернативен туризъм						
П 1: Създаване и обсъждане на актуализирана програма за алтернативен туризъм	20	Ценово				

П 2: Валоризация на природните и културно-исторически забележителности и разработване на интерактивна карта за опознаване на туристически маршрути, свързани с различни видове туризъм и подходящи местни обекти в Община Ценово	90	Ценово, МИГ				
М 1.6.3: Създаване на туристически продукт „Археологически и исторически училища на терен”	50	Ценово				
М 1.6.4: Информирание на населението за достъпните финансови източници за изграждане на туристическа инфраструктура и предлагане на туристически услуги	10	Ценово				
ПРИОРИТЕТ 2: Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал						
С Ц 2.1: Укрепване на капацитета на общинската администрация и подобряване на кординацията при изпълнение на ОПР						
М 2.1.1: Подобряване на взаимодействието между кмета и Общинския съвет чрез обединена група за подкрепа изпълнението на ОПР						
П 1: Регулярни заседания на обединената общинска група за наблюдение	0	Ценово				
М 2.1.2: Разработване на програма и обучение за подкрепа на местната икономическа активност и социалния климат						
П 1: Регулярни обучения на членовете на групата	0	Ценово				
М 2.1.3: Създаване на капацитет за планиране, програмиране и управление на усвояването на фондовете на ЕС, национални и местни източници						
П 1: Регулярни заседания на експертните групи за наблюдение и оценка	0	Ценово				
П 2: Представяне на регулярни доклади по реализацията на общински политики	0	Ценово				
С Ц 2.2 : Подобряване на организацията и качеството на предоставяните административни услуги						
М 2.2.1: Предоставяне на комплексни административни услуги на гражданите и бизнеса и развитие на електронното управление						
П 1: Въвеждане на нови административни услуги по електронен път	50	Ценово				
М 2.2.2: Развитие на общинския информационен център						
П 1: Усъвършенстване на цялостния административния процес с въвеждане на нови автоматизирани процедури	30	Ценово				
С Ц 2.3: Засилване на вътрешнообщинското и между общинското сътрудничество						
М 2.3.1: Обучение на местните партньори за управление на съвместни програми						
П 1: Програми за обучение по управлението на съвместни проекти	10	Ценово, МИГ				
М 2.3.2: Създаване на подходи за насърчаване на местното развитие						
П 1: Редовни публикации в Интернет страницата на общината	0	Ценово				

СЦ 2.4: Постигане на гъвкав пазар на труда и социална интеграция						
М 2.4.1: Изграждане на информационна система за търсена/ налична работна сила						
П 1: Разработване на автоматизирана информационна система за потребностите на бизнеса от квалифицирани кадри	20	Ценово				
М 2.4.2: Развитие на професионални умения в подкрепа на икономическата активност и адаптивността на човешките ресурси						
П 1: Провеждане на квалификационни курсове	20	Ценово, конс.				
СЦ 2.5: Повишаване качеството на образованието						
М 2.5.1: Модернизиране на сградния фонд и оборудване на училищата						
П 1: Ремонт на сградите на общинските училища и детски заведения	600	Ценово				
П 2: Доставка на компютърна техника и обзавеждане на кабинети	50	Ценово				
М 2.5.2: Въвеждане на информационни и комуникационни технологии в обучение						
П 1: Осигуряване на достъп до Интернет пространството във всички училища	50	Ценово				
СЦ 2.6: Подобряване на качеството на здравните услуги и на достъпа до тях						
М 2.6.1: Провеждане на общинска политика за развитие на здравните услуги						
П 1: Програма с мерки за развитие на здравните услуги в общината	30	Ценово				
СЦ 7: Развитие на културата, спорта и младежките дейности						
М 2.7.1: Развитие на културата в общината						
П 1: Ремонт и обновяване на сгради на културни домове, читалища и др.	600	Ценово, МИГ				
П 2: Експониране и социализиране на терена на крепостта „Ятрус“ и други обекти	500	Ценово, МИГ				
М 2.7.2: Развитие на местата за спорт и отдих						
П 1: Изграждане на нови и ремонт на съществуващи спортни площадки и игрища	700	Ценово				
М 2.7.3: Развитие на младежките дейности в общината						
П 1: Координация и изпълнение на мерки за развитие на младежките дейности	30	Ценово, МИГ				
СЦ 2.8: Развитие на социалните услуги и интеграция на уязвимите групи						
М 2.8.1: Развитие на социалните услуги						
П 1: Проект за изграждане на къщи за настаняване на уязвими групи от населението	500	Ценово				
П 2: Разширяване на обхвата на домашния социален патронаж	150	Ценово				

М 2.8.2: Интеграция на уязвимите групи от населението						
П 1:Насърчаване достъпа на уязвими групи до образование и участие на трудовия пазар	70	Ценово				
ПРИОРИТЕТ 3: Техническа (бизнес) инфраструктура и екологично развитие						
С Ц 3.1: Обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентоспособна общинска икономика, респективно доходите на населението						
М 3.1.1: Подобряване параметрите и състоянието на транспортната инфраструктура с регионално значение						
П 1: Рехабилитация на пътищата от II-ри и III -ти клас в Общината – 4 км.	1500	АПИ				
П 2: Ремонт и реконструкция на участъци от общинската пътна мрежа – 5 км.	2000	Ценово				
П 3: Рехабилитация на улична мрежа и тротоари, благоустрояване центрове на селата	900	Ценово				
М 3.1.2: Подобряване на енергийната ефективност на сградите						
П 1: Разработване на програма за енергийна ефективност и ВЕИ в общината	10	Ценово				
П 2: Проекти за нови системи за ВЕИ и/или газифициране на 10 домакинства/фирми и сгради общинска собственост – детска градина, административни сгради в Кривина и Долна Студена, две търговски сгради в с. Долна Студена	420	Ценово				
П 3: Подмяна на уличното осветление с енергоспестяващо	300	Ценово				
	20	Ценово				
М 3.1.3: Създаване на специализирана устройствена схема за развитие на туризма						
М 3.1.4: Подобряване на туристическата инфраструктура и информираност						
П 1: Изграждане на втора екопътека в общината -	350	МИГ				
П 2: Обновяване на пътната инфраструктура в туристическите ареали	800	Ценово				
П 3: Създаване на информационен и рекламен пакет за туристическите услуги	50	Ценово				
П 4: Изграждане на инфраструктура за рафтинг, за спортен риболов и др.	300	Ценово				
П 5: Изграждане на инфраструктура и промотиране на маршрут по р. Янтра от Бяла до устието на воден поход посветен на четата на Хаджи Димитър	450	Ценово, Бяла				
СЦ 3.2: Изграждане, разширяване и поддържане на техническа инфраструктура за подобряване на жизнената среда						

М 3.2.1: Създаване и прилагане на стратегически подход при управлението на техническата инфраструктура						
П 1: Проекти за нови довеждащи тръбопроводи за питейна вода – 9 км за периода	1800	ВИК				
П 2: Проекти за допълнително осигуряване на питейна вода – 3 км. по Наредба	600	ВИК				
М 3.2.2: Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване на пречистването на отпадъчни води						
П 1: Доизграждане на канализационната мрежа – 3 км.	1200	Ценово				
П 2: Изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води	2000	Ценово				
СЦ 3.3: Трайно подобряване на екологичното състояние на Община Ценово						
М 3.3.1: Екологичен мониторинг чрез изграждане на система за непрекъснато следене на замърсяването на въздуха, водата и почвата	50	Ценово РИОСВ				
М 3.3.2: Програмни мерки за подобряване на екологичното състояние						
П 1: Актуализиране на общинската програма за опазване на околната среда	20	Ценово, конс.				
П 2: Проект за подобряване на качеството на питейната вода	300	Ценово				
М 3.3.3: Технически и технологични мерки						
П 1: Въвеждане на разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки	50	Ценово				
П 2: Премахване на нерегламентираните сметища в общината	50	Ценово				
П 3: Картиране на заливните зони в общината и управление на риска от заблатяване	20	Ценово				
П 4: Почистване на 1 дка речни корита опасни за наводняване на отделни села	50	Ценово				
М 3.1.4: Партньорство с бизнеса и гражданското общество						
П 1: Актуализиране на процедури за правила за обществено обсъждане в процеса на вземане на решения за опазване на околната среда	-	Ценово				
П 2: Подобряване капацитета на стопанските сектори за управление на дейности по опазване околната среда, чрез доброволни екологични схеми в индустриалния сектор;	10	Ценово МОСВ				